

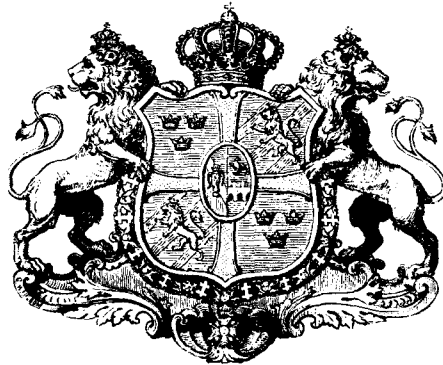
BIDRAG TILL
SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

K) HELSO- OCH SJUKVÅRDEN. II.

ÖFVERSTYRELSENS ÖFVER HOSPITALLEN
UNDERDÅNIGA BERÄTTELSE

FÖR ÅR

1874.

STOCKHOLM.
TRYCKT HOS K. L. BECKMAN.
1876.

INLEDNING

TILL

**Bidrag till Sveriges officiella statistik. K, Hälso- och sjukvården. 2,
Överstyrelsens över hospitalen underdåniga berättelse för år ... – Stockholm
: P.A. Norstedt & Söner, 1862-1910.**

Täckningsår: 1861-1910.

**Överstyrelsens över hospitalen underdåniga berättelse för år ... ersattes
1903 av Medicinalstyrelsens underdåniga berättelse angående
sinnessjukvården i riket året 1901**

Överstyrelsen över hospitalen ersattes 1902 av Medicinalstyrelsen.

Föregångare:

Sundhets-collegii underdåniga berättelse om medicinalverket i riket. – Stockholm : P.A. Norstedt & söner, 1853-1862.

Täckningsår: Årg. 1(1851)-10(1860)

Efterföljare:

Sinnessjukvården i riket / av Kungl. Medicinalstyrelsen. – Stockholm : P. A. Norstedt & söner, 1913-1941. - (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1911-1939.

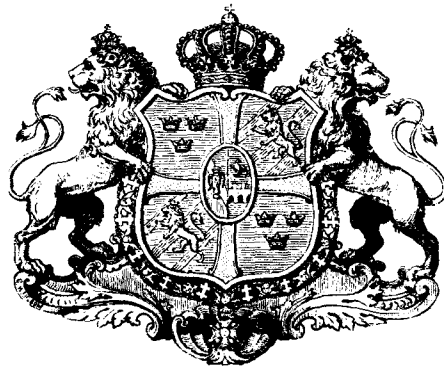
BIDRAG TILL
SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

K) HELSO- OCH SJUKVÅRDEN. II.

ÖFVERSTYRELSENS ÖFVER HOSPITALLEN
UNDERDÅNIGA BERÄTTELSE

FÖR ÅR

1874.

STOCKHOLM.
TRYCKT HOS K. L. BECKMAN.
1876.

Innehållsförteckning.

I.

Underdånig berättelse sidd. (III—XV).

1. Sjukvård.....	sid.	IV.
2. Självvård och undervisning	»	VIII.
3. Byggnader, m. m.	»	»
4. Beklädnad, sängutredning, inventarier	»	XI.
5. Uppvärmning och lyshållning	»	XII.
6. Utspisning och mathållning	»	»
7. De sjukas sysselsättning	»	XIII.
8. Utrymme	»	»
9. Allmänna Hospitals- och Barnhusfonden	»	XIV.
Privat anstalt för Idioter i vid Johannesberg	»	»
Idiotskolan i Stockholm	»	XV.
Skyddsörening för sinnessjuka i Stockholm	»	»

II.

Bilagor.

Bil. A. Redogörelse för sjukvården.		
Tab. 1. Vårdade sinnessjuka	sid.	1.
» 2. Sjukdomsformer	»	3.
» 3. Komplikationer hos fallsotssjuka	»	4.
» 4. Intagne	»	»
» 5. Intagne, med uppgift på ålder vid sjukdomens början	»	8.
» 6. Afförde (de tillfrisknades ålder, vistelsetid och sjukdomens bestånd	»	10.
» 7. Afidne	»	12.
» 8. Förhållandet mellan vårdade och afförde	»	14.
» 9. Ålder hos de vårdade	»	15.
» 10. Befintliga sjuka den 31 December 1874	»	16.
» 11. De sjukas fördelning	»	18.
» 11. Kriminalpatienter	»	19.
» 12. Födelseort, boningsort och civilstånd	»	20.
» 13. Stånd och yrke	»	22.
» 14. Antagliga sjukdomsorsaker	»	24.
» 15. Tillfälliga sjukdomar	»	27.
» 16. Antal sjukplatser, underhållsdagar, medeltal sjuka för dag; kostnad för utspisning och läkemedel, samt totalkostnad för sjukvården	»	29.
» 17. Tjestemän och betjening	»	30.
Bil. B, C, D. Allmänna Hospitals- och Barnhusfondens inkomster och utgifter	sidd.	31—35.

Table des Matières.

I.

Rapport au Roi (pages III—XV).

1. Service médical	page	IV.
2. Service religieux et enseignement	»	VIII.
3. Bâtimens	»	»
4. Vêtements, garnitures de lit, meubles	»	XI.
5. Chauffage et éclairage	»	XII.
6. Régime alimentaire	»	»
7. Occupations	»	XIII.
8. Nombre des places	»	»
9. Recettes et dépenses	»	XIV.
Notices sur les établissements privés: à Johannesberg et à Stockholm, pour les idiots; à Stockholm, pour l'assistance des aliénés au dehors des institutions publiques		XIV, XV.

II.

Annexes.

Annexe A. Les details du service médical.		
Tab. 1. Mouvement des aliénés dans les établissements	page	1.
» 2. Formes morbides	»	3.
» 3. Complications avec l'épilepsie	»	4.
» 4. Admissions de l'année	»	11.
» 5. L'âge au commencement de la maladie	»	8.
» 6. Sorties (guéris: par âge, par séjour à l'hôpital et par duration de la maladie)	»	10.
» 7. Décès: par âge, par séjour à l'hôpital, par duration, et par nature de la maladie	»	12.
» 8. Relation pour cent des résultats du traitement	»	14.
» 9. Ages	»	15.
» 10. Nombre des aliénés dans les établissements le 31 Dec. 1874	»	16.
» 11. Classification des aliénés par rapport aux catégories de payement et aux symptômes	»	18.
» 11. Prévenus, accusés et condamnés parmi les aliénés	»	19.
» 12. Les aliénés par lieux de naissance, par domicile et par état civil	»	20.
» 13. Les aliénés par professions	»	22.
» 14. Causes probables des maladies	»	24.
» 15. Maladies intercurrentes	»	27.
» 16. Nombre des places, des journées d'entretien, moyenne des malades par jour; frais d'alimentation, de médicaments, et frais totaux des établissements	»	29.
» 17. Nombre des médecins, des surveillants et des gardes-malades	»	30.
Annexe B, C, D. Etat financier; Recettes; Dépenses; Recapitulation de la situation	pages	31—35.

STORMÄKTIGSTE, ALLERNÄDIGSTE KÖNUNG!

Till Eders Kongl. Majt för Serafimer-Ordens Gillet i underdånighet afgifva berättelse om förvaltning och verksamhet inom rikets hospitalväsen under år 1874.

Främst omfattar denna berättelse statistisk redogörelse för *sjukvård* och med densamma i samband stående förhållanden; derefter lemnas uppgifter om *själavård* och *undervisning*; om *byggnader* och deras *uppvärmning*; om *utredning* och *utspisning*, jemte de sjukas *sysselsättning*; vidare redogöres för *utrymmet* vid samtliga hospitalen, äfvensom för *inkomster* och *utgifter* under nämnde år.

1. Sjukvården.

Vid 1874 års början funnos å rikets samtliga hospital 1,481 sjukplatser, neml.: å Hernösands 139; Upsala 155; Stockholms 224; Nyköpings 70; Wadstena 350; Wexiö 180; Göteborgs 160; Malmö 175; Wisby 28. Under loppet af år 1874 hafva 22 nya platser tillkommit, neml.: 10 vid hvardera af hospitalen i Wadstena och Wexiö samt 2:ne vid hospitalet i Wisby; summan tillgängliga sjukplatser vid 1874 års slut var således 1503.

Å samtliga hospitalen hafva under 1874 blifvit *vårdade* 1,817, af hvilka 1,414 voro qvarliggande från 1873. Af dessa vårdade voro 909 af manligt kön, 908 af qvinligt; 86 tillhörde 1:sta betalningsklassen, af hvilka 51 voro qvarliggande från föregående år; antalet vårdade inom 2:dra och 3:dje klasserna har varit 1,731, af hvilka 1,363 voro qvarliggande från 1873. Under 1873 vårdades 1,750, af hvilka 73 tillhörde 1:sta betalningsklassen; antalet vårdade under 1874 öfverstiger således med 67 antalet under 1873. Vid början af senaste femårsperioden, d. v. s. under år 1870, vårdades å samtliga hospital 1,540; antalet vårdade under denna periods sista år öfverstiger således det under det första med 277, hvadan sjukantalet i medeltal för hvarje år ökats med 55. Under år 1861 vårdades å samtliga hospital endast 1,258; på 14 år har således detta antal ökats med 559, d. ä. med nära 40 för år i medeltal. *Medeltalet* vårdade *för dag* har under redovisningsåret varit 1,445, och då detta medeltal för år 1873 var 1395, följer att 50 flere varit *dagligen* vårdade under 1874 än 1873. — De former af sinnessjukdom, som i talrikaste fall förekomma, äro *ursinne* och *tungsinne*, alldenstund dessa former göra dem, hvilka deraf lida, mest svåra att vårda i hemmen i anseende till deras vådlighet för allmänna sammanlefnaden. Af de under året vårdade tillhöra 490 ursinne, 400 tungsinne; anmärkningsvärdt kan härvid vara, att inom båda dessa former äro kvinnorna talrikare än männen, så att kvinnorna i båda formerna utgöra 60 % af de i dem vårdade.

Under redovisningsåret hafva 403 — 188 män, 215 kvinnor — blifvit *intagne*, d. ä. 22 % af alla vårdade, eller *en* intagen på omkring *fem* vårdade; bland dessa hafva vid intagningen 160 lidit af ursinne, 136 af tungsinne; dessa båda former utgöra således 73 % af alla intagne. Med hänsyn till de intagnes ålder visar sig att relativt högsta antalet varit mellan 31—40 år, dernäst mellan 21—30; 28 % af alla intagne under förstnämnde årtionde; 25 % under det senare. Under 1873 intogos 389, hvilket antal äfvenledes utgjorde 22 % af alla då vårdade. Med hänsyn till den benägenhet, som förefinnes bland sinnessjukdomar att recidivera, må anföras, att af de intagne hade 63 % insjuknat för första gången; 17 % för andra, 7 % för tredje, 4 % för fjerde samt 10 % för femte gången och derutöfver; dessa siffror få dock ej tagas såsom regel, emedan de för olika år förhålla sig olika, hvarpå som exempel kan anföras, att under 1873 tillhörde 72 % första kategorien och 6 % den sista; dock torde såsom medeltal kunna antagas att två tredjedelar af dem, som å hospitalen intagas, insjuknat för första gången och en tredjedel utgöres af recidiverande fall. Från och med år 1861 till och med redovisningsåret, d. v. s. under 14 år, hafva å samtliga hospitaler blifvit intagne 4,729, således 337 i medeltal för år. Då till nu nämnde summa intagne läggas de vid fjortonårsperiodens början från år 1860 qvarliggande 973, erhålles en summa, 5,702, hvilken då utvisar egentliga antalet af under de 14 åren vårdade sjuke. Resultatet blefve nemligen vilseledande, om summorna af för hvarje år vårdade sammanföras till en summa vårdade, alldenstund sådana, som under hela fjortonårsperioden qvarvarit inom anstalterna, då blefve 14 gr räknade; nära likartadt blefve ock förhållandet, om de vid hvarje års slut qvarliggande sammanräknades såsom utgörande summan vårdade. — Från samtliga hospital hafva under året blifvit *afförde* 342,

således 61 mindre än intagne; denna sistnämnde siffra utvisar alltså det antal, hvarmed de kvarliggande vid 1874 års slut öfverskjuter antalet kvarliggande vid årets början. Af alla under året vårdade hafva nära 19 % blifvit afförde, d. ä. omkring en af 5. Förhållandet under 1873 är härmed nära öfverensstämmande. Under sistförflutna 14 år hafva från samtliga hospitaler 4,227 blifvit afförde, d. ä. 302 i medeltal för år. Af de under redovisningsåret afförde hafva 146 — 70 män, 76 kvinnor — lemnat anstalterna såsom *till helsan återstälde*; 8,04 % af *alla* under året vårdade, 7,70 % af vårdade män och 8,37 % af vårdade kvinnor. Under 1873 voro motsvarande siffror: 8,97 %; 9,13 %; 8,80 %. — Antalet utskrifne såsom till helsan återstälde uppgår under de senaste 14 åren till 1,891, d. ä. i medeltal för år 135. Beräknas förhållandet mellan antalet tillfrisknade under fjortonårsperioden och ofvan angifna summa af under perioden intagne jemte de vid periodens början från näst föregående året kvarliggande, erhålles det resultat, att 33 % af de sistnämnde lemnat anstalterna såsom tillfrisknade. — Jemföres de tillfrisknades antal inom hvarje åldersperiod med antalet af alla inom motsvarande period vårdade, erhålles det resultat att högsta tillfriskningsprocenten tillhör åldern mellan 11:te och 20:de året, nemligen 29 %, derefter följer åldern 21—30 med 11 %, hvarefter denna procent fortgående aftager för hvarje årtionde. Likartadt förhållande har visat sig ega rum under senaste decennium. — Såsom exempel på af huru stor vigt det är, att de sjuke så nära som möjligt sjukdomens uppträdande erhålla hospitalsvård må anföras, att ej mindre än 45 % af de tillfrisknade inkommit till anstalterna inom första året från sjukdomens uppkomst samt att sannolikheten för helsans återställande efter det första sjukdomsåret för hvarje år derefter förminskas. — Såsom *förbättrade* hafva under redovisningsåret 77 lemnat anstalterna, 4,24 % af alla vårdade; motsvarande tal för 1873 var 2,22 %. Såsom *oförbättrade* och *obotlige* hafva 33 blifvit utskrifne 1,81 % af alla vårdade; motsvarande tal för 1873 var 2,85 %. — Under året hafva 86 *af tidit* — 43 män, 43 kvinnor — 4,73 % af alla vårdade; under 1873, 5,14 %. Såsom exempel huru länge sinnessjuka i allmänhet kvarstanna inom anstalten, innan döden inträffar, må nämnas, att bland de under året döde nära 40 % njutit hospitalsvård öfver 5 år.

Med hänsyn till betalningsvillkoren hafva under året 86 erlagt *afgift* i första klassen, 236 i den andra, 1,383 i den tredje klassen; 112 hafva blifvit vårdade utan afgift; till desse sednare höra dels sådana, som äro kvarliggande från tiden före 1858 års sinnessjukvårdsstadga, dels kriminalpatienter, för hvilkas vård fångvårdsstyrelsen erlägger bestämd afgift för år.

Vid årets slut funnos å samtliga hospitalen 89 kriminalpatienter — 72 män, 17 kvinnor. Af dessa hafva följande brottsliga handlingar blifvit begångna: mord å föräldrar 2, barnamord 6, mord eller dråp å främmande person 22, stöld 15, mordbrand 19, öfvervåld 16 o. s. v. Under året hafva inalles blifvit vårdade 98 kriminalpatienter; under år 1873, 96, eller 5,40 % af alla under året vårdade, d. ä. omkring en på nitton. — I den underdåniga berättelsen för år 1873 redogöres för den af Ordens-Gillet till nådig pröfning öfverlemnade hemställen om upprättande af särskilda anstalter för vården af sinnessjuka brottslingar jemte sådana som i ofritt tillstånd begått brottsliga handlingar; härom har Eders Kongl. Maj:t ännu icke behagat fatta definitivt beslut.

I likhet med hvad under föregående år egt rum, har *helsotillståndet*, med hänsyn till tillfälligt uppträdande kroppsliga sjukdomar, inom samtliga hospital varit särdeles tillfredsställande: endast 404 — 182 män, 222 kvinnor — hafva varit tillfälligt sjuke, d. ä. 22 % af alla vårdade; någon epidemisk sjukdom har ej inom något hospital förekommit. Den ofvan anförda låga dödlighetsprocenten och dessa få tillfälliga sjukdomsfall vitsorda nogsamnt de goda sanitära förhållanden, som inom hospitalen äro rådande.

Uti föregående årsberättelser har blifvit angifvet, hurusom det öfvervägande antalet sinnessjuka inom hospitalen utgöras af personer tillhörande rikets jordbrukande befolkning. Af de under redovisningsåret vårdade hafva 44 % hört till denna klass. — Af enskild betjening, ej till jordbruksklass hörande, har under året vårdats 255, d. ä. 14 % af alla vårdade; det under sistförflutna decenniet anmärkta missförhållande mellan könen inom denna klass eger fort-

farande rum; 22 % hafva nemligen varit af manligt kön, 78 % af qvinligt; motsvarande siffror för 1873 voro 24 % och 76 %. — Af studerande, såväl från elementarläroverken som från universiteten, hafva under året vårdats 39, af hvilka 32 voro kvar från föregående år, 7 under året intagne; under 1873 vårdades 38 studerande, af hvilka 5 under samma år blifvit intagne. Under sistförflutna 5 år har någon anmärkningsvärd förändring ej förekommit med antalet intagne studerande; medeltalet intagne för år har under denna tid varit 6.

Såsom oftast förekommande orsaker till sinnessjukdomars uppkomst hafva uti föregående årsberättelser blifvit angifna dels moraliska inflytelser såsom direkt framkallande, dels det ärftliga anlaget såsom predisponerande. Enahanda har förhållandet äfven varit under redovisningsåret; bland alla vårdade hafva 34 % insjuknat till följd af en eller annan moralisk orsak; af de intagne, 37 %. Specificerad redogörelse härför återfinnes i *bilagan A.*, § 13, tab. 14. Vårdade män utgöra 39 %, vårdade qvinnor 61 % af hela antalet under denna rubrik upptagne, hvilket utvisar hurusom qvinnan är mera mottaglig än mannen för sinnesrubbing på grund af moraliska inflytelser. — På nu anförda ställe i bilagan A. förekommer äfven redogörelse för antalet såväl vårdade som intagne, för hvilka det ärftliga anlaget antagligen legat till grund för sinnessjukdomens uppkomst. De under denna rubrik uppförda fall uppgå till 437, d. ä. 34 % af alla vårdade — 230 af manligt kön, 207 af qvinligt —; under året hafva blifvit intagne 96, utgörande 30 % af alla med kända sjukdomsorsaker intagne; således inemot en tredjedel. Under 1873 vårdades härunder hörande 399, intogos 78; sålunda ett betydligt högre antal såväl vårdade som intagne under redovisningsåret mot under år 1873. Af under året hithörande hafva 40 % haft arvet från fäderna, 52 % från möderne samt 8 % från både fäderna och möderne; af dem med det ärftliga anlaget från fäderna hafva 10 % tillfrisknat; från möderne 9 %; der arvet varit såväl från fäderna som möderne, har intet tillfriskningsfall under året egt rum.

Af rapporterna från hospitalen kan svårigen med någon säkerhet bestämmas i hvad mån spritdryckers missbruk under de senare åren talrikare än förr framkallat sinnessjukdomar; anledning är dock att antaga ett dylikt förhållande, enär under 1872 vårdades 58 af spritdryckers missbruk sinnesrubbad; under 1873, 75; under redovisningsåret 85 — 77 män, 8 qvinnor.

Förhållandet mellan hela antalet inom riket befintlige sinnessjuka — i rundt tal 9,000 — och de å hospital under redovisningsåret vårdade 1,817, utvisar att 20 %, d. v. s. hvar femte inom riket befintlig sinnessjuk, erhållit hospitalsvård; förhållandet åter mellan sjukplatsernas antal, hvilket vid 1874 års slut var 1,503, och hela antalet befintlige sinnessjuka, blir: att för 17 %, d. v. s. för omkring hvar 6:te sinnessjuk kan beredas plats å hospital. — Bland de vid redovisningsårets slut befintlige sjuka voro vid insjuknandet 71 % boende på landsbygd, 29 % i stad. Om, enligt senast offentliggjorda statistiska uppgifter, folkmängden på landsbygden och i städerna jemföres med antalet från landsbygd och från stad inom anstalterna befintlige sinnessjuka den 31 December 1874, finnes, att *en* sinnessjuk på 3,549 invånare då vårdades från landsbygd; en på 1,425 från stad. Rörande förklaringen öfver dessa sistnämnda siffror hänvisas till årsberättelsen för år 1873. — Uti årsberättelsen för 1873 redogöres för det egenartade missförhållandet emellan sinnessjuka gifte och ogifte män, att nemligen bland de vid nämnde års slut befintlige sjuka män 78,26 % voro ogifte, 21,74 % gifte. Då nu vid 1874 års slut nära enahanda förhållande eger rum, nemligen 77,56 % ogifte män, 22,44 % gifte, hänvisas till hvad rörande detta förhållande blifvit anfördt i åberopade årsberättelsen. — I sammanhang härmed må nämnas, att bland qvinnorna voro af de likaledes vid 1874 års slut inom anstalterna befintliga 69 % ogifta, 31 % gifta, hvaraf dock blott såsom slutsats bör dragas, att ett öfvervägande antal ogifta mot gifta vårdas inom hospitalen.

Underhållsdagarnes antal för de sjuke vid samtliga hospital har under året uppgått till 527,606; *medeltalet dagligen vårdade* 1,445. Under 1873 var detta medeltal 1,395, under 1872, 1,309; således hafva under redovisningsåret 49 flere blifvit dagligen vårdade än under 1873; 135 flere än under 1872; hvarje vårdad har i medeltal vistats inom anstalt 290 dagar; under 1873, 291 dagar; under 1872, 284 dagar.

Totalkostnaden för sjukvården i sin helhet — utgifterna för reparationer och byggnader, för nybyggnader och onera endast undantagne — uppgår till 590,747 Kronor 71 öre; under 1873 var denna summa 508,428 Kronor 77 öre; redovisningsårets utgifter öfverstiga således det närmast föregående årets med 82,318 Kronor 94 öre. Förklaringsgrunden till denna så betydliga förhöjning af underhållskostnaderna under 1874 finnes uti följande omständigheter: att 49 sjuke flere varit dagligen *vårdade* under 1874 med en kostnad af omkring 20,000 Kronor; att utspisningskostnaden, hvarom närmare nedan, med 3 öre för dag, d. ä. med omkring 16,000 Kronor för året öfverstigit samma kostnad för 1873; att kostnaden för utredningen till de 40 nya sjukplatser, som vid 1873 års slut upprättades vid Stockholms hospital, hufvudsakligen blifvit uppförda bland 1874 års utgifter; att utredning för de 20 nya sjukplatser, som vid Wadstena och Wexiö hospital blifvit upprättade, blifvit anskaffad; att utgifterna för eldningsämnen under år 1874 varit omkring 25 % högre än under 1873; att samtliga tjänstemännen, i likhet med hvad som blifvit tillerkändt statens embetsmän i allmänhet, erhållit dyrtidstillägg; att löneförmånerna för hela betjeningspersonalen måst i betydlig mån förhöjas. — Fördelas totalsumman utgifter på antalet underhållsdagar, erhålles *underhållskostnaden för hvarje vårdad för dag*; denna blir 1 Krona 12 öre, d. v. s. att hvarje vårdad kostat *i medeltal för dag* 1 Krona 12 öre, för år 408 Kronor. Motsvarande tal för 1873 voro 99,76 öre*) och 364 Kronor. — *Medeltalet utgifter för hvarje dag af året vid samtliga hospital* har varit 1,618 Kronor; under 1873 var detta medeltal 1,392. — *Kostnaderna vid de särskilda hospitalen* hafva i väsentliga delar varit betydligt skiljaktiga; specificerade uppgifter härå återfinnas å *Bilagan A., § 15, tab. 16*; medeldagskostnaden har under redovisningsåret varit lägst vid Wadstena hospital nemligen 89 öre, dernäst vid Nyköpings 95 öre; vid alla öfriga hospital har den öfverstigit 1 Krona; den högsta dagkostnaden har likasom föregående åren förekommit vid Göteborgs och Stockholms hospital.

Läkemedelskostnaden har vid samtliga anstalter uppgått till 6,166 Kronor**); fördelad på underhållsdagarne blir kostnaden för hvarje person för dag 1,17 öre; under 1873 var den 1,01 öre.

Någon förändring bland antalet af vid hospitalen anstälde tjänstemän har under redovisningsåret ej egt rum; sjukvaktarpersonalen har deremot med hänsyn till det ökade sjukantalet måst ökas med 6, och har densamma under året utgjorts af 10 uppsyningsmän, 10 föreständerskor, 64 sjukvaktare och 82 sjukvakterskor. *Medeltalet sjuke, som hvar och en af sjukvaktarpersonalen haft att dagligen tillse, har, beräknadt i medeltal för samtliga hospital, varit 10,28*; under 1873 var detta medeltal 10,71. Detaljerade uppgifter i detta hänseende återfinnas å *Bilagan A., § 16, tab. 17*.

Rörande den speciela sjukvården och med densamma i samband stående förhållanden får Ordens-Gillet i underdånighet åberopa af Generaldirektören för hospitalen afgifven detaljerad redogörelse, *Bilagan A.* Nämnde Generaldirektör har under året inspekterat hospitalen i Upsala, Stockholm, Nyköping, Wadstena, Göteborg, Wexiö och Malmö. Med anledning af utaf Generaldirektören anmaldt förfall förordnades af Ordens-Gillet Öfverläkaren vid Upsala hospital, Professoren

*) I underd. berättelsen för 1873 står 99 Kr. 76 öre, hvilken uppgift, såsom uppkommen genom tryckfel, härmed rättas.

**) Å *bilag. C.* uti kolumnen »medikamenter» är läkemedelskostnaden uppgifven till 6,333: 67; denna olikhet beror derpå, att vid Nyköpings hospital blifvit i räkenskaperna för 1874 uppförda läkemedel, som konsumerats under 1873.

m. m. Doctor N. G. Kjellberg att inspektera hospitalen i Hernösand och Wisby. Öfver samtliga inspektioner hafva till Ordens-Gillet ingått detaljerade berättelser.

2. Självvård och undervisning.

Vid samtliga hospital har predikanternas verksamhet varit ordnad enligt enahanda grunder, som i föregående årsberättelser blifvit angifna. Då en mera detaljerad redogörelse för självvården meddelades uti berättelsen för 1873, torde en dylik för redovisningsåret kunna utlemnas, alldenstund förhållandena under båda åren äro med hvarandra nära öfverensstämmande. De af predikanterna afgifna årsberättelser innehålla ej några uppgifter, som kunna gifva anledning till förändrade bestämmelser rörande deras verksamhet, en verksamhet som är ordnad genom af Ordens-Gillet utfärdad särskild instruktion. Visserligen krönes denna verksamhet endast i undantagsfall af någon mera anmärkningsvärd framgång bland de egentligen sjuke, men för sådana som hafva fria mellantider och för convalescenter visar den sig af stor vikt; under tillfriskningsperioden är nemligen sinnet bäst emottagligt för religionsundervisningens intryck, ehuru det stora tilloppet af inträdessökande sjuke, som tvingar till utskrifning så snart som möjligt efter convalescensens inträdande, gör att föga visshet kan vinnas, huru varaktiga de erhållna intrycken kunna blifva; för betjeningspersonalen är predikantens verksamhet af ej ringa betydelse. Den undervisning, som vid de större hospitalen meddelas uti andra ämnen än religionen, utöfvar ett fördelaktigt inflytande isynnerhet på vissa af dem som lida af fallandesot, emedan desse ofta hafva längre mellantider då de för undervisningen äro tillgänglige, äfvensom ock för minderårige, hvilkas tillstånd mer eller mindre gränsar till idiotism; likaledes ock för sådana som lida af vissa former af tungsinne och vansinne gagnar denna undervisning såsom en förströelse eller rättare afledning från de fixa föreställningar, hvarpå de vanligen rufva, isynnerhet om de ej kunna sysselsättas med kroppsligt arbete. De vid hvarje hospital befintliga boksamlingar, hvilka stå under predikantens vård, hafva under året blifvit underhållna och allestädes tillökade samt begagnas flitigt såväl af sjuke som företrädesvis af convalescenter.

3. Byggnader, gårdar, jordområden, m. m.

Hernösand. Med hänsyn till de beslutade nybyggnaderna i och för utvidgning af detta hospital, hafva ej några förändringar vidtagits vid förutvarande lägenheter, utan hafva endast sådana reparationer blifvit utförda, som för det helas underhåll varit nödvändiga. Sedan uti senaste underdåniga berättelse Ordens-Gillet förklarar sig under loppet af år 1874 ärna, i öfverensstämmelse med de af Eders Kongl. Maj:t fastställda ritningar och kostnadsförslag till de nya byggnaderna, vidtagna åtgärder för byggnadsarbetenas verkställande, yppade sig dock åtskilliga svårigheter, hvilka tvingade Ordens-Gillet att härmed uppskjuta. Vigtigast bland dessa var, att den föreslagna byggnadsplatsen, vid förnyade noggrannare jordborrningar, visade sig så föga tjenlig för ändamålet, att grundläggningskostnaderna skulle genom dess begagnande komma att vida öfverstiga det beräknade kostnadsförslaget. Det blef derföre nödvändigt för Ordens-Gillet att låta utarbete nya förslag och då, dessa under redovisningsåret ej hunno fullbordas,

kunde de först under 1875 blifva Eders Kongl. Maj:ts nådiga pröfning underställda. Utom den nu nämnda svårigheten uppstodo äfven oförutsedda hinder i och för förvärfvande af eganderätt till åtskilliga dels Hernösands stad dels enskilde tillhörige intill hospitalets område liggande lägenheter, hvilka voro i och för hospitalets utvidgning behöfliga.

Upsala. Den uti föregående tvenne årens berättelser omförmälda förändrade inredningen af det gamla eller nedre hospitalshuset har äntligen under året blifvit fullständigt afslutad; hufvudsakliga orsaken till det långvariga arbetet härmed har varit, att det endast successivt kunnat utföras af skäl att inom detta hus förvaras uteslutande våldsamma, oroliga och osnygga qvinnor, och att, då för dessa någon annan lägenhet ej fanns inom inrättningen, dit de kunde förflyttas, arbetena måste försiggå i den mån möjlighet gafs att lediggöra någon af lokalerna. I det skick detta hus nu befinnes, visar sig, att de vidtagna förändringarne varit i alla hänseenden nödvändiga samt blifvit på det ändamålsenligaste sätt utförda; tillhörande förtjensten häraf hospitalets Öfverläkare, Professoren m. m. Doctor N. G. Kjellberg, som först utarbetat planen derför och sedan öfvervakat dess verkställighet. Då detta hus förut var i hög grad otjenligt för de sjukes behandling, kan det nu anses motsvara nutidens fordringar för vården af åtminstone oroliga och osnygga, ehuruval det för de våldsamma lemnar åtskilligt öfrigt att önska. Inom stora hospitalshuset hafva å mansafdelningen ganska omfattande reparationer måst utföras medelst inläggning af nya golf, insättning af nya fönsterluckor och dörrar, jemte uppsättning af nya kakelugnar; hvarjemte alla rummen till tak och väggar blifvit skrapade, vattenrifna och väggarne oljemålade till 6 fots höjd från golfvet. Boställshusets ytterväggar, hvilka under senare åren blifvit allt mer och mer bristfälliga, hafva måst nyrappas, sedan den gamla rappningen flerstädes affallit; och, då grunden på husets södra sida betydligt satt sig, har denna grund måst förstärkas, i sammanhang hvarmed den här befintliga nedgången till källaren måst ommuras. De uti förlidet års berättelse omnämnda nya byggnaderna för vedbodas, stallar och uthus hafva äfven blifvit till inredningen fullbordade. Inom trädgården har östra växthuset blifvit från grunden ombygdt, utvidgadt och sammanfördt med de öfriga husen, så att alla nu utgöra en sammanhängande byggnad, fördelad i fyra afdelningar. Dessa växthus, från hvilka ett ganska betydligt antal krukväxter m. m. afyttras, utgöra en ej ringa inkomstkälla för hospitalet.

Sedan Ordens-Gillet under den 22 November 1873 hos Eders Kongl. Maj:t hemstält om beviljande af nödiga medel för nybyggnader i och för utvidgning af detta hospital och Riksdagen 1874 på Eders Kongl. Maj:ts nådiga framställning stält behöfliga medel till Eders Kongl. Maj:ts disposition, har Ordens-Gillet på nådig befallning gått i författning om uppgörande af ritningar och kostnadsförslag till uppförande af nya byggnader för upprättande af 120 å 130 nya sjukplatser.

Stockholm. Uti senaste underdåniga berättelse redogjordes för beskaffenheten af de under åren 1872 och 1873 uppförda nya cellflyglarne; dessa voro dock vid sistnämnde års slut ej till inredningen fullständigt ordnade, utan blefvo det först under loppet af redovisningsåret. Kostnaderna för dessa byggnaders uppförande och inredning med nya ångpannor och uppvärmningsapparater, grundens dränering, cellgårdarnes utvidgning m. m. uppgå till omkring 63,000 kronor. Vid verkställd afsyning har det hela befunnits väl och ändamålsenligt utfördt. Enligt Generaldirektörens berättelse öfver förrättad inspektion äro dessa nya cellafdelningar genom sitt läge i periferien af öfriga hospitalsbyggnaderna särdeles ändamålsenligt placerade, och är de särskilda lokalernas fördelning i hvarje hänseende utmärkt väl ordnad, så att dessa afdelningar numera äro de alla fordringar bäst motsvarande inom alla rikets hospitalsinrättningar. Förtjensten härutaf tillkommer i främsta rummet Öfverläkaren, Professoren m. m. W. F. Öhrström, som uppgjort planen och öfvervakat dess utförande. Genom dessa nybyggnader och dermed i sammanhang stående förändringar inom de förutvarande cellafdelningarne hafva 40 nya sjukplatser erhållits.

Uti afgifven inspektionsberättelse hade Generaldirektören anmält, hurusom, sedan platsernas antal inom detta hospital ifrån det ursprungligen beräknade 150 tid efter annan tillökats, så att det vid redovisningsårets början upp-

gick till 224 — 114 platser för maskön, 110 för kvinnön — kökslokalerna blifvit otillräckliga samt att desamma, med det läge de hade, ej kunde utvidgas till erforderligt omfång, men en nybyggnad vore för ändamålet nödvändig, har Ordens-Gillet under den 18 November 1873 i underdånighet hemställt om beviljande af härför behöfliga medel. Sedan Eders Kongl. Maj:t i nåder härtill lemnat bifall, börjades under Oktober månad 1874 byggnadsarbetet och skulle enligt uppgjortt entreprenadkontrakt vara färdigt till begagnande hösten 1875. Denna flygel kommer att utgöras af en envåningstegelbyggnad, belägen direkt intill vestra sidan af den gamla ekonomibygnaden.

Alldenstund hospitalets vattenledning försétt hospitalet med vatten från Mälaren, men detta vatten vid tillfällen af uppsjö befunnits otjenligt såväl till dryck som till åtskilliga andra behof, har Ordens-Gillet låtit till hospitalet inleda vatten från stadens allmänna vattenledning och i sammanhang dermed anordna tvenne brandposter utomhus och tvenne vattenkastare inom hospitalshuset. Den enda betydligare reparation, som under året blifvit verkställd, har varit inom tvättrinättningen; i öfrigt endast vanliga arbeten för byggnadernas underhåll.

Nyköping. Efter de betydliga förändringar och reparationsarbeten som under åren 1872 och 1873 å hospitalets byggnader blifvit verkställda och för hvilka uti föregående berättelser blifvit redogjordt, hafva under redovisningsåret föga annat än obetydligare förbättringar, företrädesvis i cellflygeln, varit af nöden; det enda som måst företagas, har varit utvidgande och förbättrande af hospitalets vattenuppfodringsinrättning från den förbifytande ån; vattnet upp-pumpas nemligen medelst rörledningar, insprängda i den klippa hvarpå hospitalet är beläget. Som vattenståndet i Nyköpingsån under senare åren blifvit allt lägre och lägre, måste till följd deraf det hela förändras och ny ränna i berget sprängas för ledningsrörens nedläggande. Detta blef fullgjort under redovisningsårets höst.

Wadstena. Hvarken några nya byggnadsarbeten ej heller omfattande reparationer hafva under året förekommit; endast sådana arbeten hafva under året blifvit utförda, hvilka erfordrats för underhåll af detta hospitals många och vidlyftiga lokaler.

Göteborg. Uti sistlidne års underdåniga berättelse har fullständig beskrifning blifvit lemnad öfver Göteborgs nya hospitalsbyggnader, hvilka från byggnadsentreprenören afsynades under Augusti månad 1872. De anmärkninga som af synemännen gjordes och hvilka hufvudsakligen rörde uppvärmningsapparaterna, som till följd af mindre god konstruktion icke fungerade fullt ändamålsenligt, hafva föranledt, att kakelugnarne inom åtskilliga af sjukafdelningarnes lokaler måst omsättas. En mindre byggnad, som af entreprenören uppförts och under arbetstiden begagnats till logesmenter för arbetspersonalen, har inköpts och flyttats till lämplig plats invid stallbyggnaden samt blifvit inredd att begagnas till målareverkstad, halmbod, kostall m. m. Inom sjukafdelningarne hafva väggarne såväl i rummen som korridorerna blifvit oljemålade till 6 fots höjd ifrån golfvet. Arbetena med ordnandet af hospitalets jordområde hafva fortgått: så hafva trädgårdsanläggningarne vid läkare- och sysslomansbostället blifvit påbörjade, träd och buskväxter till betydlig mängd utplanterade utefter inkörsvägen och hospitalsområdets hela vestra gräns, hvarförutom dräneringsdiken och promenadgångar hafva blifvit upptagna, jordschaktningar och planeringar verkställde samt gårdar och vägar grusade.

Wexiö. Uti underdånig skrifvelse af den 22 November 1873 anmälde Ordens-Gillet, hurusom, till följd af det under senare åren med 50 nya platser ökade sjukantalet vid detta hospital, de hittills varande afdelningarne för våldsamma och orolige sjuke blifvit otillräckliga, hvadan nya byggnader för utvidgning af dessa afdelningar vore ett trängande behof. Sedan Eders Kongl. Maj:t behagat för detta ändamål bevilja nödiga medel samt gillat uppgjorda ritningar och kostnadsförslag, kunde dock till följd af oförutsedda hinder de förberedande arbetena för byggnadernas uppförande ej taga sin början förr än inemot redovisningsårets slut; enligt uppgjortt entreprenadkontrakt skola tillbyggnaderna vara färdiga för sjukens inflyttning under hösten 1876. Inom hospitalets nuvarande byggnader hafva hvarken några förändringar eller större reparationer varit behöfliga.

Malmö. Uti underdåniga berättelsen år 1873 anmälde Ordens-Gillet, att något antagligt entreprenadanbud å uppförande af byggnaderna för det beslutade nya hospitalet invid Lund ej kunnat erhållas förr än mot slutet af år 1874, och att sålunda under detta år endast åtskilliga förarbeten af entreprenören kunde medhinnas; enligt den uppgjorda arbetsplanen är hela denna storartade anläggning beräknad att blifva fullt färdig först under hösten 1879. Det gamla hospitalets i Malmö byggnader hafva underhållits och reparerats endast till det nödvändigaste.

Wisby. Sedan de i sednaste berättelsen omförmälda reparationer blifvit fullbordade, hafva inom detta hospitals lägenheter några vidare förändringar ej under redovisningsåret ansetts behöfliga.

Utgifterna under redovisningsåret för byggnader, reparationer och förändringar vid samtliga hospital — härunder ej inbegripna särskildt af Eders Kongl. Maj:t beviljade anslag för nybyggnader — hafva uppgått till 59,813 Kronor 96 öre. Motsvarande summa för 1873 var 75,284 Kronor 52 öre. Detaljerade upplysningar om de olika summor, hvilka vid de särskilda hospitalen för härunder hörande ändamål utgått, återfinnas å *Bilagan C.* under kolumnen »Byggnader och Reparationer».

4. Beklädnad, sängutredning, inventarier.

Kostnaden för inköp och underhåll vid samtliga hospitalen för beklädnadspersedlar, linne och sängkläder har under redovisningsåret uppgått till 45,709 Kronor 75 öre. Då denna summa fördelas på medeltalet dagligen vårdade, finnes, att hvarje året om upptagen sjukplats för inköp och underhåll af hithörande effekter i medeltal kostat 31 Kronor 65 öre. Under 1873 var denna medelkostnad 26 Kronor 24 öre; under 1872, 28 Kronor 50 öre; under 1871, 29 Kronor; under 1870, 25 Kronor 86 öre, således i medeltal för 5 år, 28 Kronor 25 öre. Vid de särskilda hospitalen hafva de under denna rubrik hörande utgiftsbelopp utfallit olika, och återfinnas specificerade uppgifter härom å *Bilagan C.* i kolumnen »Beklädnad och Sängkläder». Med hänsyn till den utomordentliga slitning af de persedlar, som höra under denna titel, — i det nemligen våldsamme och orolige sjuke ofta sönderrifva allt hvad de kunna åtkomma, och de osnygge i oberäknelig grad nedsmutsa allt hvad som omgifver dem, — måste nu anförda medelkostnad anses ganska låg; detta förklaras deraf att en stor del linnepersedlar och beklädnadsartiklar förfärdigas af de arbetsföre sjuke medelst spånad, väfnad och sömnad och endast materialerna behöfva inköpas. Utgifterna för inköp och underhåll af möbler, sängar, utspisningsserviser och öfriga inventarier hafva uppgått till 17,877 Kronor 90 öre; i medeltal för hvarje året om upptagen sjukplats 12 Kronor 38 öre. Motsvarande medeltal för 1873 var 9 Kronor 91 öre; för 1872, 7 Kronor 79 öre; för 1871, 10 Kronor 43 öre; för 1870, 6 Kronor 64 öre, således i medeltal för 5 år, 9 Kronor 43 öre. Detaljerade siffror från de särskilda hospitalen angifvas å *Bilagan C.*, kolumnen »Inventariers uppköp och underhåll». Äfven nu angifne kostnader böra betraktas såsom särdeles billiga; orsaken härtill är att söka uti de sjukas arbete inom respektive verkstäder för snickare, målare, smed, o. s. v. Uti afgifna inspektionsberättelser har den tillfredsställande beskaffenheten, hvaruti under ofvan angifne titlar hörande effekter befunnits, blifvit i allmänhet vitsordad.

5. Uppvärmning och Lyshållning.

Utgifterna härför hafva under redovisningsåret utgjort 79,290 Kronor 75 öre. Under 1873 var motsvarande summa 63,000 Kronor 72 öre; under 1872, 59,937 Kronor 36 öre; under 1871, 44,856 Kronor; under 1870, 35,343 Kronor 82 öre. Häraf inhämtas, att utgifterna för bränslematerialier under de senaste fem åren i så förvånande grad stigit, att summan för sista året af femårsperioden öfverskjuter den för det första med öfver 100 %. Förklaringen häraf ligger i främsta rummet uti tillkomsten af Göteborgs nya hospital jemte tillbyggnaden af Stockholms hospital, men äfvenledes uti det kända förhållande, att priserna å ved, stenkol och cokes allestädes inom riket under senare år varit så högt uppdrifna. Dyrast faller sig uppvärmnings- och lysningskostnaden vid Stockholms hospital, dernäst vid Göteborgs. Specificerade uppgifter för de särskilda hospitalen finnas å *Bilagan C*, kolumnen »Ved och Lyshållning.»

6. Utspisning och Mathållning.

Vid Hernösands, Upsala, Stockholms, Nyköpings, Göteborgs och Malmö hospital fortgår mathållningssättet i likhet med hvad under närmast föregående år egt rum, medelst egen hushållning, d. v. s. att alla de artiklar, som uti utspisningen ingå, uppköpas genom entreprenad, men matens tillredning ombesörjes af egen betjening; härmed är vid Upsala och Göteborgs hospital äfven förenad egen brödbakning vid särskildt inom anstalterna ordnadt bageri. Vid Wadstena, Wexiö och Wisby hospital sker mathållningen i sin helhet medelst entreprenad. Ordensgillet bemödanden att äfven vid dessa sistnämnde hospital få mathållningen ordnad medelst egen hushållning hafva strandat mot åtskilliga lokala svårigheter. Den egna hushållningen har nemligen visat sig såväl i ekonomiskt hänseende som med hänsyn till utspisningens beskaffenhet och den kontroll, som deröfver kan utöfvas, särdeles fördelaktig. — Dagportionspriserna falla sig olika vid de särskilda hospitalen: vid *Hernösands*, för 1:sta klassens sjuke, 1 Krona 10 öre, för 2:dra och 3:dje klassens, 52,5 öre för män, 49,5 öre för qvinnor; vid *Upsala*, för 2:dra och 3:dje klassens, 38,8 öre; vid *Stockholms*, för 1:sta klassens, 77,9 öre, för 2:dra och 3:dje klassens, 36,9 öre; vid *Nyköpings* för 2:dra och 3:dje klassen 36,8 öre; vid *Wadstena*, för 1:sta klassens 87 öre, för 2:dra och 3:dje klassens, 46 öre; vid *Göteborgs*, för 2:dra och 3:dje klassens, 39,3 öre; vid *Wexiö*, för 1:sta klassens, 1 Krona 0,08 öre, för 2:dra och 3:dje klassens 40 öre; vid *Malmö*, för 2:dra och 3:dje klassens, 48,6 öre; vid *Wisby*, för 2:dra och 3:dje klassens 55,1 öre.

Totalkostnaderna för de sjukas utspisning vid samtliga hospital uppgå till 235,954 Kronor 36 öre. Fördelas denna summa på ofvan angifna antal underhållsdagar, erhålles medelkostnaden för utspisning för hvarje person *för dag*, nemligen 44,72 öre; *för år* 163 Kronor 23 öre. Under år 1873 voro motsvarande tal 41,81 öre; 152 Kronor 60 öre; under 1872, 39,47 öre, 144 Kronor 6 öre. Vid alla anstalter sammanlagda uppgår utspisningskostnaden under 1874 för hvarje dag af året till 646 Kronor; under 1873 till 583 Kronor; under 1872 till 518 Kronor. Nu anförda siffror utvisa, hurusom mathållningskostnaderna år för år stigit, uteslutande beroende på stegrade priser å snart sagdt alla uti utspisningen ingående materialier.

7. De sjukas sysselsättning.

Härutinnan har under redovisningsåret ej någon förändring egt rum mot hvad uti föregående årens berättelser blifvit meddeladt. Sålunda sysselsättas de sjuke, som lämpa sig för arbete, under den blidare årstiden hufvudsakligen med sådant i fria luften, der tillfälle dertill finnes; under öfriga årstider inom verkstäderna. Anmärkas må såsom exempel på huru viktigt jordbruksarbete är för sinnessjukdomars behandling och öfvergång till helsa eller förbättring, att vid Upsala hospital, der tillfällen till dylikt arbete jemte trädgårdsskötsel förefinnas i vidsträcktare omfång än vid något annat af rikets hospital, der har ock procenten af tillfrisknade och förbättrade under de senare åren varit högre än vid något annat af de andra hospitalen; detta lyckliga resultat tillskrifver Öfverläkaren till hufvudsaklig del nämnda förhållande. Vid hospitalen i Malmö och Wisby, der tillfällen till sysselsättning i fria luften saknas, der står ock procenten af tillfrisknade och förbättrade som lägst. — Ur de från hvarje hospital afgifna arbetsredogörelser må, såsom exempel på i hvad mån de sjuke sysselsättas, nämnas, att vid *Hernösands* hospital hafva männen förrättat 5,162 dagsarbeten, qvinnorna 5,514; vid *Upsala*, männen 10,894, qvinnorna 2,394; vid *Stockholms*, männen 10,551, qvinnorna 10,088; vid *Göteborgs*, männen 6,723, qvinnorna 4,443; vid *Wexjö*, männen 6,000, qvinnorna 8,500; vid *Malmö*, männen 5,986, qvinnorna 3,550.

8. Utrymme.

Enahanda beklagliga förhållande, som uti föregående årsberättelser blifvit meddeladt, att nemligen utrymmet inom hospitalen ej motsvarar behovet af vård för sådane sinnessjuka, som enligt gällande författningar äro dertill berättigade, har under redovisningsåret uti ännu vidsträcktare mån fortfarit. Hvarken de vid slutet af år 1873 upprättade 50 nya sjukplatser, hvilka egentligen först från början af 1874 kommo sjukvården till godo, ej heller de under redovisningsåret tillkomna 22 platserna, hafva i någon märkbar mån inverkat på nämnde förhållande.

Hernösand. Af de vid detta hospital befintlige 139 sjukplatser hafva i medeltal 137 året om dagligen varit upptagna; de i medeltal lediga 2 platserna hafva hufvudsakligast tillhört 1:sta betalningsklassen; inom öfriga klasser har en eller annan plats några dagar kunnat stå ledig i afvaktan på inkallad sjuks ankomst. Vid årets slut funnos ej mindre än 8 sedan veckor eller månader på inträde väntande, och alla befintliga platser voro då för tillfället upptagna.

Upsala. Det här bestämda platsantalet 155 har varit så noga upptaget, att 154 varit i medeltal dagligen vårdade; antalet vid årets slut på inträde väntande var 4.

Stockholm. Vid detta hospital, der sjukplatsernas antal uppgår till 224, har medeltalet dagligen vårdade varit 212; de i medeltal obesatta platserna hafva tillhört 1:sta betalningsklassen. Antalet vid årets slut på inträde väntande var 3.

Nyköping. Utrymmet vid detta hospital har varit motsvarande Södermanlands läns behof, så att alla som från länet blifvit anmälde, kunnat intagas; dock har utrymmet varit så strängt tillitadt, att af de 70 sjukplatserna 68 varit i medeltal dagligen upptagna. Väntande vid årets slut var 1, och alla 70 platserna dessutom upptagna.

Wadstena. Medeltalet dagligen vårdade har varit 339; platsantalet var under större delen af året 350 samt ökades först vid årets slut med 10; de platser, som i medeltal stått obesatta, hafva äfven här hufvudsakligast tillhört 1:sta betalningsklassen; en och annan qvinnoplats har då och då stått ledig; mansafdelningen deremot har nästan städse varit upptagen. Vid årets slut väntade 4 på intagning.

Göteborg. Af detta hospitals 160 platser hafva 154 varit dagligen upptagna. Utrymmet har i det hänseendet varit motsvarande behovet, att ingen sökande, som pröfvats berättigad till inträde, blifvit under året afvisad. Vid årets slut voro platserna fyllda och 11 väntade på inträde.

Wexjö. Det dagliga medeltalet vårdade har varit 181; platsernas antal har största delen af året varit 180; först under årets sista månader tillkommo 10 nya platser; vid årets slut var sjukantalet 185. De lediga platserna tillhörde hufvudsakligen 1:sta betalningsklassen; väntande på inträde voro 10.

Malmö. Likasom för föregående år blifvit anmärkt, har mansafdelningens platser äfven under redovisningsåret varit högst otillräckliga, under det att kvinnoafdelningen motsvarat behovet. Af hospitalets 175 platser hafva i medeltal 173 varit dagligen upptagna; vid årets slut voro 176 sjuke vårdade och dertill 14 väntande män.

Wisby. Af detta hospitals 28 sjukplatser — de 2 nyupprättade platserna tillkommo först vid årets slut — hafva 27 varit dagligen upptagna; vid årets slut vårdades 28. Utrymmet har visat sig motsvara Gotlands behof.

Vid samtliga hospital voro således vid 1874 års slut 55 väntande på inträde.

Antalet af ansökningshandlingar rörande inträde å hospital, som enl. § 9 mom. 1 af nådiga Stadgan angående sinnessjukes behandling och vård den 5 Mars 1858 det åligger hospitalsdirektionerna att, då alla platser inom respektive hospital äro upptagne, öfversända till Ordens-Gillet, som då hänvisar de sökande till det hospital, der plats för tillfället eller i närmaste framtid pröfvas kunna beredas, — har under redovisningsåret uppgått till 117. — Då detta antal under år 1873 endast var 92, följer att bristen på utrymme inom hospitalen varit mera känbar under 1874 än under 1873.

9. Allmänna Hospitals- och Barnhusfonden.

I afseende på denna fonds inkomster och utgifter under redovisningsåret åberopas i underdånighet *bilagorna B. och C.* samt kapitalräkningen *bilagan D.*

Idiotanstalten vid Johannesberg.

Denna anstalt för idioters uppfostran och vård, som under förra hälften af redovisningsåret var belägen i staden Sköfde, har under årets senare hälft blifvit förflyttad till lägenheten Johannesberg, belägen nära intill Mariestad vid stranden af Wenern. Denna lägenhet, som för sagde ändamål blifvit inköpt af inrättningens stifterska och föreståndarinna, har omkring 20 Tunland öppen jord jemte skog för eget behof och egna betesmarker; åbyggnaderna, som äro väl underhållna, lemna tillräckligt utrymme för vården af omkring högst 40 barn. Denna förflyttning måste af flere skäl anses högst välbetänkt, dels i sanitärt hänseende, då den friska landt- och sjöluften städse skall på de vårdades helsa inverka fördelaktigare än vistelsen inom en stad, dels ock för det så viktiga tillfälle härigenom erhålles, att eleverna kunna uppfostras under sysselsättning med jordbruksarbete och trädgårdsskötsel. Under 1874 vårdades 35, af hvilka 12 erlade en årsafgift af 400 Kronor, 4 af 300, 7 af 200, 4 af 100 och 1 af 50 Kronor; 7 voro frielever, af hvilka dock 2:ne voro använda såsom biträden vid åtskilliga förrättningar inom anstaltens ekonomi. För elevernas undervisning och skötsel äro, förutom nödig ekonomibetjening, anstälde: 1 lärare, 3 lärarinnor och 6 sköterskor. — Den oförtröttade, oegennyttiga och om sann christlig kärlek vittnande omsorg, som denna anstalts föreståndarinna, Emanuela Carlbeck, egnar åt dessa olyckliga varelsers vård, förtjenar såväl uppmuntran som tacksamhet från det all-

männas sida, och gör hon sig fortfarande väl förtjent af det statsanslag å 5,000 Kronor, hon för anstaltens underhåll nu årligen åtnjuter, särdeles som ansökningarna om inträde under senare åren uppgått till mellan 40 å 50 årligen och endast några få kunnat mottagas.

Uti inforbradt underdånigt utlåtande af den 16 December 1874 har Ordens-Gillet tillstyrkt bifall till föreståndarinnans underdåniga ansökan om ofvannämnde statsanslags fortfarande utgående mot därför föreskrifven skyldighet att afgiftsfritt vårda 4 elever.

Idiotskolan i Stockholm.

I den underdåniga berättelsen för år 1873 lemnade Ordens-Gillet redogörelse för denna skolas uppkomst och verksamhet; denna verksamhet har under 1874 oförändradt fortgått, och befunnos vid detta års slut 20 ordinarie och 2:ne extra elever inom skolan. Bland dessa erlades full årsavgift med 400 Kronor af 7, half avgift med 200 Kronor af 10; 5 vårdades utan avgift, af hvilka 2 på statsanslaget och 3 genom enskilda donationer. Personalen för anstaltens vård utgöres af: Föreståndarinna, husmoder, 3 sköterskor, skomakare, trädgårdsmästare, skraddare och kokerska. Skolan åtnjuter statsanslag af 2,000 Kronor mot vilkor att underhålla 2:ne frielever, och har dess styrelse i underdånighet anhållit om detta anslags förhöjande till 5,000 Kronor, mot vilkor att underhålla 6 frielever. Uti häröfver inforbradt underdånigt utlåtande har Ordens-Gillet under den 26 November 1874 härtill tillstyrkt nådigt bifall, alldenstund skolan väl motsvarar sitt ändamål och eleverna derstädes omsorgsfullt såväl uppfostras som vårdas, och styrelsen derförutom uppgifvit sig, med hänsyn till det stora antal ingångna ansökningar om inträde, ärna under ett kommande år utvidga anstaltens verksamhet.

Skyddsföreningen för sinnessjuka.

Denna privata förening, om hvars syfte och verksamhet den underdåniga berättelsen för år 1869 lemnar närmare upplysning, har under 1874 liksom under de föregående åren fortsatt sina bemödanden att bereda understöd till behöfvande tillfrisknade, då de utskrifvas från hospitalen. Till resp. öfverläkare hafva under året blifvit öfverlemnade 875 Kronor för att efter deras pröfning utdelas för sagde ändamål. Af denna summa hafva 79 konvalescenter vid utskrifningen erhållit understöd, hvarförutom en behöfvande på särskild ansökan hos föreningens styrelse bekommit 15 Kronor. Under 1873 utdelades 815 Kronor till 79 personer; under 1872, 800 Kronor till 64 personer. Föreningen har under sin 13:åriga verksamhet lemnat understöd till 723 personer med ett sammanlagdt belopp af 8,678 Kronor. I likhet med hvad under fyra föregående år egt rum, har föreningen äfven för 1874 lemnat understöd till Idiothemmet vid Johannesberg med 100 Kronor.

Serafimer-Ordens-Gillet framhärdar med djupaste vördnad, trohet och nit,

Stormäktigste, Allernådigste Konung!

Eders Kongl. Maj:ts

underdånigste, tropligtigste
undersåter och tjänare

G. A. Sparre.

Henning Hamilton.

O. I. Fähræus.

J. M. Björnstjerna.

Magnus Huss.

Stockholm den 1 December 1875.

T. A. Billbergh.

Redogörelse för sjukvården å Rikets samtliga Anstalter för sinnessjukas behandling under år 1874.

§ 1.

Öfversigt öfver *antalet vårdade* å samtliga anstalter för sinnessjukas behandling under år 1874.

Tab. 1.

1.	2. Antal befintliga sjukplatser vid årets början.	3.			4.			5.			6.			7.		
		Qvarliggande sjuke från år 1873.			Intagne under år 1874.			Summa vårdade under år 1874.			Afförde under år 1874.			Qvarliggande till år 1875.		
		m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.
Hernösands.....	139	74	62	136	9	9	18	83	71	154	9	6	15	74	65	139
Upsala	155	78	78	156	30	28	58	108	106	214	32	28	60	76	78	154
Stockholms	224	102	90	192	34	43	77	136	133	269	23	31	54	113	102	215
Nyköpings	70	34	34	68	14	15	29	48	49	97	12	15	27	36	34	70
Wadstena.....	350	168	172	340	33	33	66	201	205	406	34	22	56	167	183	350
Wexiö.....	180	90	88	178	15	18	33	105	106	211	10	16	26	95	90	185
Göteborgs.....	160	74	74	148	37	30	67	111	104	215	33	24	57	78	80	158
Malmö	175	89	82	171	12	35	47	101	117	218	8	34	42	93	83	176
Wisby	28	12	13	25	4	4	8	16	17	33	2	3	5	14	14	28
Summa	1,481	721	693	1,414	188	215	403	909	908	1,817	163	179	342	746	729	1,475

1. *Antalet befintliga sjukplatser vid årets början.*

Uti redogörelsen för 1873 omförändrades, hurusom sjukplatsernas antal under året ökats, så att detta antal vid 1873 års utgång eller rättare vid 1874 års början utgjorde 1,481. Tabellen angifver, huru dessa platser på de särskilda hospitalen voro fördelade. Vid Göteborgs och Wadstena blefvo å hvardera anstalten 10 nya platser samt vid Wisby 2 under redovisningsåret provisoriskt anordnade. Vid öfriga hospital har ingen förändring egt rum. Hela antalet disponibla sjukplatser vid 1874 års slut var således 1,503.

2. *Qvarliggande sjuke från år 1873.*

Å samtliga anstalter funnos vid redovisningsårets början 1,414. Af dessa voro 721 män och 693 kvinnor, 50,99 % af de förre och 49,01 % af de sednare. Från 1872 till 1873 qvarlägo 1,361.

3. *Intagne under år 1874.*

Antalet intagne har varit 403; 188 män, 215 kvinnor; 46,65 % af de förre, 53,35 % af de sednare. Under 1873 intogos 389, således 14 mindre än under 1874. De under 1873 intagne utgjorde 22,22 % af de under samma år vårdade; under 1874, 22,18 %.

4. *Antalet vårdade under år 1874.*

Detta antal har varit 1,817; 909 män, 908 kvinnor; 50,03 % af de förre, 49,97 % af de sednare. — Under 1873 vårdades 1,750, således 67 färre än under redovisningsåret.

5. *Afförde under år 1874.*

Afförde (friska, förbättrade, oförbättrade eller döde) hafva blifvit 342, 163 män, 179 kvinnor; respektive 47,66 % och 52,34 %. Af alla vårdade hafva 18,82 % blifvit afförde. Under 1873 affördes 336, d. v. s. 19,20 % af under detta år vårdade. — Jemförelsen mellan intagne och afförde utvisar, att 61 flere tillhöra de förre än de sednare. — Under 1873 voro 53 flere intagne än afförde.

6. *Qvarliggande till år 1875.*

Dessas antal är 1,475. Från 1873 till 1874 qvarlägo 1,414. Under 1874 hade patientantalet sålunda ökat med 61. Af de till 1875 qvarliggande voro 746 män, 729 kvinnor; respektive 50,58 % och 49,42 %. — Bland de vid redovisningsårets slut vårdade tillhörde 54 första betalningsklassen; 1,421 de öfriga klasserna.

Vid jemförelse mellan nu lemnade uppgifter för år 1874 och motsvarande uti redogörelsen för år 1873 inhemtas:

- att sjukplatsernas antal blifvit ökade med 22;
- att de intagnes antal under 1874 öfverstiger med 14 antalet intagne 1873;
- att hela antalet vårdade under 1874 är 67 flere än under 1873;
- att under 1874 affördes 6 flere än under 1873;
- att antalet qvarliggande till 1875 är med 61 högre än antalet qvarliggande från 1873 till 1874.

§ 2.

Öfversigt öfver *sjukdomsformerna*, hvilka förekommit bland vårdade å samtliga anstalter för sinnessjukas behandling under år 1874.

Tab. 2.

1.	2.			3.			4.			5.			6.			7.			8.			9.		
	Ursinne, <i>Mania.</i>			Tungsinne, <i>Melancholia.</i>			Vansinne, <i>Ectasia.</i>			Förryckhet, <i>Paranoia.</i>			Svagsinnet, <i>Dementia.</i>			Fånighet, <i>Idiotia.</i>			Allmän förlamning, <i>Paralysis generalis.</i>			Fallandesot, <i>Epilepsia.</i>		
	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.
Hernösands	11	17	28	12	14	26	4	1	5	10	9	19	38	26	64	1	2	3	2	—	2	5	2	7
Upsala.....	28	35	63	20	29	49	19	9	28	25	23	48	6	6	12	3	2	5	4	1	5	3	1	4
Stockholms.....	49	57	106	40	51	91	21	10	31	9	8	17	1	6	7	3	—	3	7	—	7	6	1	7
Nyköpings	14	14	28	11	15	26	2	1	3	7	10	17	6	5	11	4	4	8	1	—	1	3	—	3
Wadstena	38	54	92	30	30	60	28	28	56	11	14	25	55	37	92	19	33	52	4	—	4	16	9	25
Wexiö	28	37	65	18	23	41	27	11	38	9	7	16	16	25	41	4	1	5	—	—	—	3	2	5
Göteborgs.....	42	37	79	36	31	67	8	6	14	7	13	20	6	6	12	3	7	10	4	1	5	5	3	8
Malmö	4	9	13	8	22	30	40	48	88	29	29	58	12	6	18	4	1	5	—	—	—	4	2	6
Wisby	8	8	16	2	8	10	1	—	1	2	—	2	—	—	—	1	—	1	—	—	—	2	1	3
Summa	222	268	490	177	223	400	150	114	264	109	113	222	140	117	257	42	50	92	22	2	24	47	21	68

1817

1. *Ursinne*. Med denna form hafva 490 blifvit vårdade; 222 män, 268 kvinnor; respektive 45,31 % och 54,69 %. I förhållande till *alla* vårdade utgöra hithörande 26,97 %; 24,42 % af vårdade män, 29,52 % af vårdade kvinnor. Motsvarande tal för 1873 voro 27,26 %; 24,60 %; 30,04 %, utvisande att något mer än en fjerdedel af *alla* vårdade lida af ursinne, såsom ock att kvinnornas antal är högre än männens. Under redovisningsåret har antalet för ursinne vårdade i förhållande till öfrige vårdade varit högst å anstalterna i Stockholm och Göteborg: 39,40 % å den förra, 36,74 % å den sednare, då Wisby icke tages med i beräkning; under flere föregående år har antalet varit högst vid Stockholms och Upsala, hvilken sistnämnda nu är den fjerde i ordningen.

2. *Tungsinne*. Härmed vårdade 400; 177 män, 223 kvinnor; respektive 44,25 % och 55,75 %. Af *alla* vårdade utgöra de med tungsinne 22,01 %; 19,47 % af vårdade män, 24,56 % af vårdade kvinnor. Erfarenheten från föregående år utvisar, att något mera än en femtedel af *alla* vårdade lida af tungsinne. Summan af vårdade för ursinne och tungsinne utgör 890 eller 48,98 % af *alla* vårdade; 43,89 % af vårdade män, 54,07 % af vårdade kvinnor. Motsvarande tal för 1873 voro: 49,08 %; 43,98 %; 54,43 %.

3. *Vansinne*. Härunder äro uppförda 264; 150 män, 114 kvinnor; respektive 56,82 % och 43,18 %; 14,53 % af *alla* vårdade, 16,50 % af vårdade män, 12,55 % af vårdade kvinnor. Motsvarande tal för 1873 voro: 14,57 %; 16,48 %; 12,55 %.

4. *Förryckhet*. Af 222 vårdade voro 109 män, 113 kvinnor; respektive 49,10 % och 50,90 %. Af *alla* vårdade 12,22 %; 11,99 % af vårdade män, 12,45 % af vårdade kvinnor. Motsvarande tal för 1873 voro: 11,83%; 12,24 %; 11,38 %.

5. *Svagsinnet*. 257 vårdade; 140 män, 117 kvinnor; respektive 54,47 % och 45,53 %. Af *alla* vårdade 14,14 %; af vårdade män 15,40 %, af vårdade kvinnor 12,88 %.

6. *Fånighet*. 92 vårdade; 42 af manligt, 50 af kvinligt kön. Af *alla* vårdade utgöra de fänige 5,06 %; af vårdade af manligt kön 4,62 %, af kvinligt kön 5,50 %.

7. *Allmän förlamning.* 24 vårdade; 22 män, 2 kvinnor. Af *alla* vårdade 1,32 %; af vårdade män 2,42 %, af vårdade kvinnor 0,22 %. Motsvarande tal för 1873 voro 1,08 %; 1,89 %; 0,23 %.

8. *Fallandesot.* 68 vårdade; 47 af manligt, 21 af qvinligt kön; respektive 69,11 % och 30,89 %. Under 1873 vårdades äfven 68; 69,11 % af manligt och 30,89 af qvinligt kön. Af *alla* vårdade under 1874, 3,75 %; under 1873, 3,89 %.

Sälunda hafva, af *alla* vårdade 26,97 % haft ursinne; 22,01 % tungsinne; 14,53 % vansinne; 12,22 % förryckhet; 14,14 % svagsinnet; 5,06 % fänighet; 1,32 % allmän förlamning; 3,75 % fallandesot.

Öfversigt öfver komplikationer med sinnessjukdom, hvilka bland fallsotssjuka förekommit under år 1874.

Tab. 3.

1.	2.			3.		4.		5.		6.	
	Vårdade under år 1874.			Komplikationer.							
				Ursinne.		Svagsinnet.		Fänighet.		Ingen.	
	m.	qv.	Sa.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.
Hernösands	5	2	7	3	1	2	—	—	1	—	—
Upsala	3	1	4	3	1	—	—	—	—	—	—
Stockholms	6	1	7	6	1	—	—	—	—	—	—
Nyköpings	3	—	3	2	—	—	—	1	—	—	—
Wadstena	16	9	25	2	1	8	3	6	5	—	—
Wexjö	3	2	5	3	2	—	—	—	—	—	—
Göteborgs	5	3	8	4	2	—	1	1	—	—	—
Malmö	4	2	6	1	—	1	—	—	—	2	2
Wisby	2	1	3	2	1	—	—	—	—	—	—
Summa	47	21	68	26	9	11	4	8	6	2	2

Öfversigt öfver å samtliga anstalter för sinnes

Tab. 4.

1. Sjukdomsform.	2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24.																																			
	Anstalt.																		Årstid för insjuknandet.																	
	Hernösands.	Upsala.	Stockholms.	Nyköpings.	Wadstena.	Wexjö.	Göteborgs.	Malmö.	Wisby.	Summa intagne.	Januari.	Februari.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Augusti.	September.	Oktober.	November.	December.	Okänd.													
m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	Sa.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	Sa.													
Ursinne. <i>Mania</i>	2	2	12	9	13	19	8	7	12	12	10	9	16	17	4	6	2	—	79	81	160	8	7	9	11	13	15	15	7	10	9	9	8	10	44	
Tungsinne. <i>Melancholia</i>	1	2	9	14	10	21	5	6	5	10	4	8	11	8	6	13	—	3	51	85	136	5	11	13	15	9	12	13	4	4	8	6	5	31		
Va sinne. <i>Ecnia</i>	1	1	4	3	4	2	1	—	4	6	1	1	2	2	1	12	1	—	19	27	46	3	5	—	4	—	2	3	1	3	2	2	2	19		
Förryckhet. <i>Paranoia</i>	—	2	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	2	2	—	3	—	—	2	11	13	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	8		
Svagsinnet. <i>Dementia</i>	2	2	—	—	—	—	1	9	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	12	5	17	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16		
Fänighet. <i>Idiotia</i>	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	4	3	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7		
Allmän förlamning. <i>Paralysis generalis</i>	2	—	2	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	—	12	—	—	—	—	—	—	3	—	3	—	1	1	—	1	3
Fallandesot. <i>Epilepsia</i>	1	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	3	12	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	3	7	
Summa	9	9	30	28	34	43	14	15	33	33	15	18	37	30	12	35	4	4	188	215	403	18	24	22	31	26	30	26	30	15	17	20	16	23	136	

Bland 68 med fallandesot vårdade äro komplikationer uppgifne för 64. Af dessa hade 35 *ursinne*, således 51,47 %; 15 hade *svagsinnet*; 14 voro *fåniga*. — Under 1873 hade 48,48 % af alla vårdade fallsotssjuka *ursinne*. På Wadstena förekom högsta antalet af fallandesot nemligen 25, eller 6,13 % af alla derstädes vårdade sjuke.

3.

sjukes behandling under år 1874 *intagne*.

25.		26.		27.		28.		29.		30.		31.		32.		33.		34.		35.		36.		37.		38.		39.		40.		41.		42.		43.		44.		45.		
Ålder vid intagningen.												Sjukdomens bestånd före intagningen,												Antal förutgångna anfall.																		
11:te—20:de lehndsåret.		21—30.		31—40.		41—50.		51—60.		61—70.		Öfver 70 år.		Under 3 månader.		3—12 månader.		1—2 år.		2—3		3—4.		4—5.		Öfver 5 år.		Okändt.		Intet.		Ett.		Två.		Tre.		Fyra eller derutöfver.		Okändt.		
m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	
11	4	23	25	19	26	13	16	11	7	2	3	—	—	35	32	12	14	9	7	5	1	1	2	2	2	9	20	6	3	34	34	10	13	7	6	6	3	12	12	10	13	
4	1	11	16	17	22	13	20	6	17	—	9	—	—	10	24	16	39	7	7	6	7	3	2	2	—	6	3	1	3	32	47	8	16	—	5	1	1	1	—	9	16	
—	1	6	5	6	4	3	9	2	4	1	3	1	1	2	1	5	6	4	8	3	1	1	1	2	2	1	7	1	1	11	13	4	7	—	2	—	1	—	2	4	2	
—	—	—	3	1	1	1	4	—	2	—	—	—	1	—	1	1	1	—	—	2	—	—	—	2	—	5	1	—	2	8	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	1	
1	—	4	—	6	2	—	—	1	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	8	4	—	—	12	4	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—		
1	1	3	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	1	—	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
—	—	—	—	3	—	7	—	2	—	—	—	—	—	1	—	6	—	2	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	
1	2	3	1	4	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2	—	1	—	1	—	4	2	—	1	1	2	—	—	—	—	—	—	5	1	3	—	—	
18	9	50	51	56	56	38	49	22	32	3	15	1	3	49	58	41	61	23	22	20	11	7	5	7	6	31	44	10	8	103	111	22	37	7	14	7	5	18	16	31	32	

För summan intagne vid alla anstalter är ofvan, § 1, redogjordt. Denna tabell utvisar antalet intagne vid hvarje särskild anstalt. Förhållandet mellan intagne och vårdade är följande:

Hernösands.	Upsala.	Stockholms.	Nyköpings.	Wadstena.	Wexiö.	Göteborgs.	Malmö.	Wisby.
11,69 %.	27,10 %.	28,62 %.	29,90 %.	13,79 %.	15,63 %.	31,16 %.	21,56 %.	24,24 %.

Häraf synes att, enär det höga antalet intagne på Stockholms och Göteborgs hospital hufvudsakligen beror derpå att flera nya platser derstädes först under 1874 blifvit för sjukvård upplätta, omsättningen vid öfriga hospital varit trögast vid Hernösands och liffigast vid Nyköpings. Förhållandet härutinnan vexlar betydligt för olika år; såsom vanligt visar sig omsättningen vara ringa i Hernösand och Wadstena.

1. *Sjukdomsformerna.* a) *Ursinne.* Af de 160 med denna form intagne voro 79 män, 81 kvinnor; 39,70 % af *alla* intagna; 42,02 % af intagne män, 37,67 % af intagna kvinnor. Motsvarande tal för 1873 voro 40,10 %; 39,08 % och 41,14 %. — Med hänsyn till de särskilda anstalterna blir förhållandet mellan intagne med ursinne och *alla* intagne följande:

Hernösands.	Upsala.	Stockholms.	Nyköpings.	Wadstena.	Wexiö.	Göteborgs.	Malmö.	Wisby.
22,22 %.	36,21 %.	41,56 %.	51,77 %.	36,36 %.	57,57 %.	49,25 %.	21,27 %.	25,00 %.

b) *Tungsinne.* 136 intagne; 51 män, 85 kvinnor. Af *alla* intagne utgöra desse 33,75 %; 27,13 % af intagne män, 39,54 % af intagna kvinnor. Motsvarande tal för 1873 voro: 34,96 %; 32,48 %; 37,50 %. Förhållandet mellan intagne med tungsinne och *alla* intagne vid de särskilda anstalterna, har varit:

Hernösands.	Upsala.	Stockholms.	Nyköpings.	Wadstena.	Wexiö.	Göteborgs.	Malmö.	Wisby.
16,67 %.	39,66 %.	40,38 %.	37,91 %.	22,73 %.	36,36 %.	28,36 %.	40,43 %.	37,50 %.

Uti ursinne och tungsinne hafva tillhoppa blifvit intagne 296, d. ä. 73,45 % af *alla* intagne. Motsvarande tal för 1873 var 75,06 %.

c) *Vansinne.* Af 46 intagne voro 19 män, 27 kvinnor; 11,41 % af *alla* intagne; 10,11 % af intagne män, 12,56 % af intagna kvinnor. Motsvarande tal för 1873 voro: 11,05 %; 12,18 %; 9,89 %.

d) *Förryckthet.* 13 intagne; 3,22 % af *alla* intagne; 1,06 % män; 5,12 % kvinnor.

Med *svagsinnet* 17 intagne; 4,22 % af *alla* intagne; 6,38 % män, 2,33 % kvinnor.

Med *fänighet* 7 intagne; 1,74 % af *alla* intagne; 2,13 % män, 1,39 % kvinnor.

Med *allmän förlamning* 12; 2,98 % af *alla* intagne; 6,38 % män, 0,00 % kvinnor.

Med *fallandesot* 12; 2,98 % af *alla* intagne; 4,79 % män, 1,39 % kvinnor.

2. *Årstid för insjuknandet bland de intagne.* Denna har ej kunnat bestämmas för flere än 268 bland de 403 intagne, således för 66,50 %. Bland dessa har högsta antalet för månad förekommit under April, det lägsta under Augusti. Under årets första kvartal hafva 64 insjuknat; under det andra 87; under det tredje 58; under det fjerde 59. Under de sednaste 14 åren visa årstiderna för insjuknande uti *ursinne* och *tungsinne*, bland *alla* under dessa år med känd insjukningstid, följande förhållande:

Under 1:sta kvartalet.		Under 2:dra kvartalet.		Under 3:dje kvartalet.		Under 4:de kvartalet.	
Uti ursinne.	Uti tungsinne.	Uti ursinne.	Uti tungsinne.	Uti ursinne.	Uti tungsinne.	Uti ursinne.	Uti tungsinne.
358	264	415	358	326	240	306	246
622		773		566		552	
= 24,75 %		= 30,76 %		= 22,52 %		= 21,97 %	

3. *Ålder vid intagningen.* Förhållandet härmed är:

Under 10 år.	11—20.	21—30.	31—40.	41—50.	51—60.	61—70.	Öfver 70 år.
0,00 %.	6,70 %.	25,06 %.	27,79 %.	21,59 %.	13,40 %.	4,47 %.	0,99 %.

4. *Sjukdomens bestånd före intagningen.* Bland de 403 intagne har förhållandet härmed kunnat utrönas för 385, således för 95,53 %. De olika beståndstiderna för sagde 385 patienter utvisas som följer:

Under 3 månader.	3—12 månader.	1—2 år.	2—3.	3—4.	4—5.	Öfver 5 år.
27,79 %.	26,49 %.	11,69 %.	8,05 %.	3,11 %.	3,38 %.	19,48 %.

Mer än en fjerdedel af alla dessa intagne hafva således blifvit intagne inom tre månader från sjukdomens utbrott. Intagne med *ursinne* inom tre månader från första utbrottet utgöra 41,87 % af *alla* med *ursinne* intagne; af *alla* med *tungsinne* endast 25,73 %. Af båda dessa former tillsammans 34,12 % inom tre månader från insjuknandet.

5. *Antalet förutgångna anfall, före intagningen, af sinnessjukdom.* Detta förhållande har kunnat bestämmas för 340 bland de 403 intagne, således för 84,37 %. De recidiverande fallen och de *för första gången* insjuknade förhålla sig som följer:

Första gången insjuknade.	Andra gången.	Tredje gången.	Fjerde gången.	Femte gången. och derutöfver.
62,94 %.	17,35 %.	6,18 %.	3,53 %.	10,00 %.

De för första gången uppträdande fallen förhålla sig således till återfallen som 62,94 % till 37,06 %. Under 1873 voro motsvarande tal 72,06 % och 27,94 %; under 1872, 65,79 % och 34,21 %; under 1871, 67,23 % och 32,77 %; under 1870, 66,87 % och 33,13 %. Det kan därför antagas såsom regel, att af de intagne, om hvilka ifrågavarande förhållande är känt, omkring två tredjedelar hafva insjuknat för första gången och en tredjedel haft förutgående anfall. Medeltalen för nu anförda fem år äro 66,98 % och 33,02 %.

Bland de 160, som under redovisningsåret blifvit intagne med *ursinne*, har förhållandet med förutgångna anfall kunnat bestämmas för 137, d. ä. för 85,62 %. Af dessa voro:

Första gången insjuknade.	Andra gången.	Tredje gången.	Fjerde gången.	Femte gången. och derutöfver.
49,63 %.	16,79 %.	9,49 %.	6,57 %.	17,52 %.

Omkring hälften af insjuknade uti *ursinne* hade sålunda insjuknat för första gången; de öfriga voro återfall. Detta förhållande har under de sednaste åren vexlat sålunda: under 1873 utgjorde de första gången insjuknade 56,25 %; under 1872, 51,59 %; under 1871, 49,56 %; under 1870, 61,90 %. Medeltalet för de fem sednaste åren blir 53,79 %.

Bland de med *tungsinne* intagne 136 hafva uppgifter uti ifrågavarande hänseende erhållits för 111, d. ä. för 81,62 %. Af dessa voro:

Första gången insjuknade.	Andra gången.	Tredje gången.	Fjerde gången.	Femte gången. och derutöfver.
71,17 %.	21,62 %.	4,51 %.	1,80 %.	0,90 %.

Inemot tre fjerdedelar af intagne med *tungsinne* hafva således insjuknat för första gången; de öfriga voro återfall. Under de sednaste åren har förhållandet härutinnan varit följande: under 1873 tillhörde 81,14 % de för första gången insjuknade; under 1872, 73,11 %; under 1871, 76,04 %; under 1870, 62,60 %. Medeltalet för de fem sednaste åren blir 72,81 %. Af dessa fem års medeltal för *ursinne* och *tungsinne* skulle kunna slutas, att återfallen förhålla sig till de första gången insjuknade, för *ursinne* som 46,21 till 53,79, för *tungsinne* som 27,19 till 72,81. Sannolikheten för återfall är således vida högre för den, som en gång haft anfall af *ursinne*, än för den som haft *tungsinne*.

§ 4.

Uppgift på *åldern*, då *sinnessjukdom* för *första* gången uppträd bland de under år 1874 intagne.

Tab 5.

1.	2.		3.		4.		5.		6.		7.		8.		9.		10.		11.		12.				
Sjukdomsform.	Under 15 år.		15—20.		21—25.		26—30.		31—40.		41—50.		51—60.		61—70.		Öfver 70 år.		Okändt.		Summa.				
	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	S:a.		
Ursinne. <i>Mania</i>	3	1	11	10	18	21	11	9	11	16	9	6	4	4	1	—	—	—	11	14	79	81	160		
Tungsinne. <i>Melancholia</i>	—	—	8	2	9	11	6	9	10	21	10	16	4	12	—	4	—	—	4	10	51	85	136		
Vansinne. <i>Ecnolia</i>	—	—	—	3	6	4	3	1	4	6	1	5	1	3	—	—	1	—	3	5	19	27	46		
Förryckthet. <i>Paranoia</i>	—	—	—	1	1	—	—	3	1	3	—	2	—	—	—	—	—	—	1	—	1	2	11	13	
Svagsinnet. <i>Dementia</i>	—	—	2	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	9	2	12	5	17
Fånighet. <i>Idiotia</i>	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	4	3	7	
Allmän förlamning. <i>Paralysis generalis</i>	—	—	—	—	—	—	1	—	3	—	4	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2	—	12	—	12
Fallandesot. <i>Epilepsia</i>	3	2	2	—	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	9	3	12	
Summa	8	4	23	16	37	38	22	22	30	46	24	29	11	20	1	4	1	1	31	35	188	215	403		

Bland redovisningsårets 403 intagne har åldern vid första insjuknandet kunnat bestämmas för 337, d. ä. för 83,62 %. Förhållandet bland dessa 337 är följande:

Under 15 år.	Mellan 15—20.	21—25.	26—30.	31—40.	41—50.	51—60.	61—70.	Öfver 70 år.
3,56 %.	11,57 %.	22,26 %.	13,06 %.	22,55 %.	15,73 %.	9,20 %.	1,48 %.	0,59 %.

Häraf följer att 88,73 % af de intagne haft åldern under 51 år; 11,27 % öfver detta år. De talrikaste fallen hafva inträffat i åldern mellan 21—30 år, dernäst mellan 31—40; 35,32 % inom det förra, 22,55 % inom det sednare decenniet; inom båda tillsammans 57,87 %.

Bland de 160 med *ursinne* intagne har åldern vid sjukdomens första uppträdande kunnat bestämmas för 135, d. ä. för 84,38 %. För dessa var åldersförhållandet vid sjukdomens utbrott:

Under 15 år.	Mellan 15—20.	21—25.	26—30.	31—40.	41—50.	51—60.	61—70.
2,96 %.	15,56 %.	28,89 %.	14,81 %.	20,00 %.	11,11 %.	5,93 %.	0,74 %.

Före 41:sta lefnadsåret hafva 82,22 % af de intagne insjuknat; efter detta år 17,78 %. Högsta antalet insjuknade hafva varit inom åldern 15—25, nemligen 44,45 %, således nära hälften. Motsvarande siffra för 1873 var 43,69 %. Den öfvervägande fallenheten för insjuknande under symptomerna af ursinne skulle således visa sig inom nämnda åldersperiod, hvilket ock af de föregående årens erfarenhet besannas.

Bland 136 med *tungsinne* intagne har nu ifrågavarande förhållande med åldern kunnat utredas för 122, d. ä. 89,71 %. Åldersförhållandet är:

Under 15 år.	15—20.	21—25.	26—30.	31—40.	41—50.	51—60.	61—70.
0,00 %.	8,20 %.	16,39 %.	12,30 %.	25,41 %.	21,31 %.	13,11 %.	3,28 %.

Uti *tungsinne* hafva före 41:sta lefnadsåret 62,30 % af de intagne insjuknat; 37,70 % efter detta år. Inom åldersperioden 15—25 hafva 24,59 % insjuknat; således nära en fjerdedel af hela antalet.

Tab. 6.

1. Sjukdomsform vid intagningen.	2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. A n s t a l t.											12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. T i l l.																						
												Ålder.																						
	Hernösands.	Upsala.	Stockholm.	Nyköping.	Wadstena.	Wexiö.	Göteborg.	Malmö.	Wisby.	Summa afförde.		I 11:te—20:de lefnadsåret.	21—30.	31—40.	41—50.	51—60.	61—70.	Öfver 70 år.																
m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.															
Ursinne. <i>Mania</i>	4	2	9	6	9	16	5	5	12	10	3	6	16	12	2	2	1	1	61	60	121	7	5	9	13	9	13	7	7	6	3	2	—	—
Tungsinne. <i>Melancholia</i>	2	—	9	13	7	11	5	9	7	8	2	6	10	6	3	10	—	2	45	65	110	1	2	5	6	10	4	6	6	1	9	—	3	1
Vansinne. <i>Ecnoia</i>	—	—	4	4	1	3	—	—	5	2	4	2	1	—	—	9	—	—	15	20	35	—	—	2	1	1	1	1	3	—	—	1	—	1
Förryckthet. <i>Paranoia</i>	—	—	4	3	—	1	—	—	1	—	1	—	1	3	1	10	1	—	9	17	26	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Svagsinnet. <i>Dementia</i>	2	4	1	—	—	—	—	1	2	—	—	1	1	1	—	1	—	—	6	8	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fånighet. <i>Idiotia</i>	—	—	2	1	1	—	—	—	3	1	—	1	—	—	—	—	—	—	6	3	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Allmän förlamning. <i>Paralysis generalis</i>	1	—	3	—	2	—	—	—	3	—	—	—	4	1	—	—	—	—	13	1	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fallandesot. <i>Epilepsia</i>	—	—	—	1	3	—	—	—	1	1	—	—	—	1	2	2	—	—	6	5	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Okänd	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	9	6	32	28	23	31	12	15	34	22	10	16	33	24	8	34	2	3	163	179	342	8	7	16	20	20	18	14	16	7	12	3	3	2

Ofvan i § 1, mom. 5, har redan blifvit uppgifvet, att de affördes antal under året utgjorde 342, 18,82 % af alla vårdade; sålunda har endast vid pass en af fem bland de vårdade lemnat anstalterna, vare sig såsom tillfrisknad, förbättrad, oförbättrad eller död. Förhållandet mellan afförde och vårdade vid de särskilda anstalterna har varit:

Hernösands.	Upsala.	Stockholms.	Nyköpings.	Wadstena.	Wexiö.	Göteborgs.	Malmö.	Wisby.
9,75 %.	28,04 %.	20,07 %.	27,83 %.	13,79 %.	12,32 %.	26,51 %.	19,27 %.	15,15 %.

Högsta antalet afförde i förhållande till vårdade har under året förekommit å Upsala och Nyköpings anstalter; det lägsta å Hernösands och Wexiö.

1. *Afförde tillfrisknade.* a) *De tillfrisknades antal.* Af alla afförde hafva 146 lemnat anstalterna såsom till helsan återställda, 70 män, 76 kvinnor; 8,04 % af alla vårdade; 7,70 % af vårdade män, 8,37 % af vårdade kvinnor. Under 1873 tillfrisknade 8,97 % af alla vårdade; 9,13 % af vårdade män, 8,80 % af vårdade kvinnor. Under de sednaste fjorton åren har medeltalet tillfrisknade för året varit 8,81 % af alla vårdade; 8,51 % af vårdade män, 9,16 % af vårdade kvinnor. Af dem som vårdats för *ursinne*, hafva 16,53 % tillfrisknat; af dem som vårdats för *tungsinne* 13,50 %; således omkring hvar sju af de förre och omkring hvar sjunde af de sednare. b) *De tillfrisknades ålder.* Högsta antalet tillfrisknade hafva varit inom åldern 21—30 och 31—40; 24,66 % af de tillfrisknade inom förra perioden, 26,03 % inom den sednare; inom åldersperioden 41—50 var de tillfrisknades antal 20,55 %. — Jemföres åter de tillfrisknades antal inom hvarje åldersperiod med antalet af alla inom motsvarande period vårdade, enligt Tab. 9, erhålles följande öfversigt:

I 11:te—20:de lefnadsåret.	21—30 år.	31—40.	41—50.	51—60.	61—70.	Öfver 70 år.
29,41 %.	10,98 %.	7,51 %.	6,28 %.	6,62 %.	4,92 %.	4,44 %.

3. *Afförde oförbättrade och obotlige* hafva blifvit 33, d. ä. 9,65 % af alla afförde; 1,81 % af alla vårdade. Motsvarande tal för 1873 voro: 14,88 % och 2,85 %. — Summan af afförde förbättrade, oförbättrade och obotlige är 110, d. ä. 32,16 % af alla afförde; 6,05 % af alla vårdade. Under 1873, 26,48 % och 5,08 %. Ofvan är anfördt, att de tillfrisknade utgöra 8,04 % af alla vårdade, hvadan antalet afförde tillfrisknade, af alla vårdade, förhåller sig till antalet afförde förbättrade och oförbättrade, som 8,04 % förhåller sig till 6,05 %.

Öfversigt öfver å samtliga anstalter för sinnes

Tab 7.

1. Sjukdomsform vid intagningen.	2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. A n s t a l t.										12. 13. 14. 15. 16. 17. Ålder.						18. 19. 20. 21. 22. 23. Vistelsetid.																													
	Herrösanda.	Upsala.	Stockholms.	Nyköpings.	Wadens.	Wexjö.	Göteborgs.	Malmö.	Wishy.	Summa aflidne.	21—30 år.	31—40.	41—50.	51—60.	61—70.	Öfver 70 år.	Under 1 år.		1—5.		6—10.		11—15.		16—20.		Öfver 20 år.																			
																	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.
Ursinne. <i>Mania</i>	1	1	—	—	4	1	—	2	1	1	1	4	2	—	1	—	10	9	19	2	—	1	3	4	4	1	1	2	—	1	5	4	3	2	1	2	—	1	—	—	1	—	—	1	—	
Tungsinne. <i>Melancholia</i>	1	—	3	1	2	1	1	1	—	1	—	1	—	1	5	9	14	2	—	1	3	1	—	1	2	—	3	—	1	—	4	4	3	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	
Vansinne. <i>Ecnolia</i>	—	—	1	—	1	2	—	—	1	—	1	2	—	—	4	8	12	—	1	2	1	1	3	1	1	—	2	—	—	1	1	2	2	—	1	1	3	—	1	—	—	—	—	—	—	
Förryckthet. <i>Paranoia</i>	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—	5	—	1	7	8	—	1	—	—	1	2	—	—	4	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	
Svagsinnet. <i>Dementia</i>	1	2	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	3	4	7	1	—	2	—	—	1	—	2	—	—	—	1	1	1	1	1	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Fånighet. <i>Idiota</i>	—	—	1	1	—	—	3	1	—	—	—	—	—	4	2	6	1	—	2	—	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Allm. förflämning. <i>Paralysis generalis</i>	1	—	1	—	2	—	—	3	—	—	3	1	—	—	10	1	11	—	—	2	—	7	1	1	—	—	—	—	6	—	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Fallandesot. <i>Epilepsia</i>	—	—	—	3	—	—	1	1	—	—	1	—	1	—	4	3	7	2	—	2	—	2	—	1	—	—	—	—	1	—	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Okänd.....	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Summa	4	3	2	4	8	9	4	2	14	4	2	4	8	5	—	11	1	143	43	86	8	2	12	9	14	13	5	7	2	9	2	3	14	10	15	14	5	7	3	6	1	3	5	3		

1. *Antalet aflidne.* Ut i föregående § är dödlighetsförhållandet i allmänhet redan angifvet; för detsamma inom hvarje särskild anstalt redogöres uti nästföljande §. Med hänsyn till dödligheten bland alla vårdade efter de olika sjukdomsformerna, anföres:

Ursinne.	Tungsinne.	Vansinne.	Förryckthet.	Svagsinnet.	Fånighet.	Allmän förflämning.	Fallandesot.
3,88 %.	3,50 %.	4,55 %.	3,60 %.	2,68 %.	6,52 %.	45,83 %.	10,29 %.

2. *De aflidnes ålder.* Genom jemförelse mellan antalet *aflidne* inom å tabellen angifna åldersperioder och antalet inom motsvarande åldersperiod vårdade, Tab. 9, erhålles följande öfversigt:

I 21:a—30:de lefnadsåret.	31—40.	41—50.	51—60.	61—70.	Öfver 70 år.
3,05 %.	4,15 %.	5,65 %.	4,18 %.	9,02 %.	11,11 %.

3. *De aflidnes vistelsetid* inom anstalterna från inkomsten intill döden:

Under 1 år.	1—5 år.	6—10.	11—15.	16—20.	Öfver 20 år.
27,91 %.	33,72 %.	13,95 %.	10,47 %.	4,65 %.	9,30 %.

Bland de aflidne hafva således mer än hälften aflidit inom de första fem åren efter inkomsten. — Af de 19 som aflidit med *ursinne* hafva 14 dött inom fem år efter inkomsten; af de 14 döde med *tungsinne* hafva 11 aflidit inom nämnde tidrymd.

4. *Afförde döde.* Under redovisningsåret hafva 86 affidit, 43 män, 43 qvinnor; 4,73 % af alla vårdade; 4,73 % af såväl vårdade män som qvinnor. Motsvarande tal för 1873 voro: 5,14 %; 6,01 %; 4,22 %. Specifierad redogörelse för de affidne lemnas i följande två §§.

6.

sjukes behandling under år 1874 *afidne.*

24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	D ö d s o r s a k e r.																																									
Sjukdomens bestånd från dess uppkomst.																																																	
Under 3 månader.		3-12 månader.		1-2 år.		2-3.		3-4.		4-5.		Öfver 5 år.		Okänt.		Smittkoppor.	Tuberkel-sjukdom.	Kräftsjukdom.	Hjerninflammation.	Hjernslagfluss.	Organisk hjernsjukdom.	Allmän aftryng.	Hjerbristning.	Pyæmi.	Lungödem.	Lunginflammation.	Akut tarm-inflammation.	Kronisk tarm-inflammation.	Inflammation i bakhinnan.	Äggvite-sjukdom.	Ros.	Sjelfmord.																	
m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.														
1	—	5	1	1	1	1	1	—	1	2	5	—	—	—	—	—	2	—	3	2	1	1	—	—	—	4	2	—	—	2	—	—	1	—	—	—	1												
—	2	—	1	1	1	2	—	—	—	4	2	—	1	—	—	—	2	—	1	1	1	—	—	—	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1												
—	—	1	1	1	2	1	—	—	—	1	1	4	—	—	—	—	1	—	—	—	—	3	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—											
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—											
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—											
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—											
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—											
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—											
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—											
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—											
2	2	3	2	7	4	6	8	5	1	—	3	19	21	1	2	1	—	2	5	—	3	9	5	2	3	1	—	3	5	1	—	1	3	—	1	14	8	—	1	7	4	1	2	—	1	1	1	—	1

4. *Sjukdomens bestånd från dess första uppträdande bland de afidne, d. v. s. den tid som förlutit från sjukdomens början, tills döden inträffat.* Förhållandet härutinnan har kunnat bestämmas för 83 bland de 86 afidne, således för 95,51 % Bland dessa 83 voro:

Under 3 månader.	3-12 månader.	1-2 år.	2-3.	3-4.	4-5.	Öfver 5 år.
4,82 %.	6,03 %.	13,25 %.	16,87 %.	7,23 %.	3,61 %.	48,19 %.

Nära hälften af de afidne hafva ej dött förrän fem år och derutöfver från insjuknandet; inom första året omkring en tiondedel. — Af de 19 som affidit med ursinne, har 1 dött inom sjukdomens första år; under 1873 dogo 7 af 20 inom nämnde tidrymd. Af 14 döde i tungsinne hafva 3 dött inom första året; under 1873, 5 af 24.

5. *Dödsorsaker.* Tabellen upplyser om de speciella sjukdomstillstånd, som närmast framkallat döden. Talrikast bland dessa framstår lunginflammation och hjerninflammation, för hvilka sjukdomar respektive 25,58 % och 16,28 % af de afidne dukat under. Dernäst kommer kronisk tarminflammation, hvaraf 13,09 % affidit.

§ 7.

Öfversigt öfver förhållandet under 1874 mellan *vårdades* och *affördes* (*tillfrisknades, förbättrades, oförbättrades* samt *dödes*) antal inom de särskilda anstalterna för sinnessjuks behandling.

Tab. 8.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
	Hernösands.	Upsala.	Stockholms.	Nyköpings.	Wadstena.	Wexiö.	Göteborgs	Malmö.	Wisby.
Tillfrisknade	1,29 %	12,14 %	11,52 %	11,34 %	8,12 %	3,31 %	13,48 %	3,66 %	0,00 %
Förbättrade	1,94 %	11,68 %	1,48 %	7,21 %	0,98 %	5,68 %	3,72 %	5,04 %	6,06 %
Oförbättrade och obotl.	1,94 %	1,40 %	0,74 %	3,09 %	0,24 %	0,47 %	3,25 %	5,50 %	3,03 %
Döde	4,54 %	2,80 %	6,32 %	6,18 %	4,43 %	2,84 %	6,04 %	5,04 %	6,06 %

1. *Tillfrisknade.* Den högsta tillfriskningsprocenten visar anstalten i Göteborg och dernäst Upsala, respektive 13,48 % och 12,14 %. Lägst är den utom vid Wisby, hvarifrån ingen utgått tillfrisknad, vid Hernösands. Vexlingarne uti antalet tillfrisknade i förhållande till vårdade bero på omständigheter, som uti föregående årsberättelser blifvit antydda.

2. *Förbättrade.* Antalet af dem bland de vårdade, hvilka utgått förbättrade, vexlar vid de särskilda anstalterna mellan 11,68 % och 0,98 %.

3. *Oförbättrade och obotlige.* Bland de under denna kategori afförde hafva vid Wadstena förekommit endast 0,24 % af de vårdade; vid Wexiö 0,47 %, under det att Malmö visar 5,50 %.

4. *Döde.* Högsta dödlighetsprocenten har under redovisningsåret förefunnits å Stockholms anstalt. Den lägsta å Upsala och Wexiö.

§ 8.

Öfversigt öfver å samtliga anstalter för sinnessjuks behandling under 1874 vårdades lefnadsålder.

Tab. 9.

1.	2.		3.		4.		5.		6.		7.		8.	
	I 11:te—20:de lefnadsåret.		21—30.		31—40.		41—50.		51—60.		61—70.		Öfver 70 år.	
	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.
Herrösands	3	1	21	10	22	18	20	23	10	13	7	5	—	1
Upsala	7	3	28	15	37	29	19	24	11	24	6	8	—	3
Stockholms	4	1	25	24	36	41	41	33	20	18	7	10	3	6
Nyköpings	—	2	10	7	12	12	15	14	8	3	1	7	2	4
Wadstena	5	4	43	25	59	44	57	62	24	47	9	15	4	8
Wexjö	4	3	23	10	32	34	22	26	13	21	6	10	5	2
Göteborgs	8	4	27	26	35	21	22	27	16	17	1	8	2	1
Malmö	—	1	16	13	35	35	27	36	13	19	9	10	1	3
Wisby	—	1	3	2	1	3	8	2	4	6	—	3	—	—
Summa	31	20	196	132	269	227	231	247	119	168	46	76	17	28

Det relativa förhållandet med de vårdades ålder är följande:

I 11:te—20:de lefnadsåret.	21—30.	31—40.	41—50.	51—60.	61—70.	Öfver 70 år.
2,81 %	18,05 %	27,85 %	26,31 %	15,79 %	6,71 %	2,48 %

Denna öfversigt afviker föga från motsvarande från föregående år. Högsta antalet är mellan 31—50 år, öfver hälften af alla vårdade. Uti föregående årens öfversigter har blifvit anmärkt, att männernas antal till och med 40:de året är högre än kvinnornas inom samma ålder, men att efter detta år kvinnornas är öfvervägande männens. Förhållandet härmed för 1874 är följande:

I 11:te—20:de lefnadsåret.		21—30.		31—40.		41—50.		51—60.		61—70.		Öfver 70 år.	
m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.
3,41 %	2,20 %	21,56 %	14,54 %	29,59 %	26,10 %	25,42 %	27,20 %	13,09 %	18,50 %	5,06 %	8,37 %	1,87 %	3,09 %

Till och med 40:de året hafva blifvit vårdade 54,56 % män af alla vårdade män, 42,84 % kvinnor af alla vårdade kvinnor. Efter nämnde år utgöra männen 45,34 %, kvinnorna 57,16 %. Motsvarande tal för 1873: för män 55,01 % och 44,99 %; för kvinnor 43,90 % och 56,10 %.

Öfversigt öfver å samtliga anstalter för sinnessjuke

Tab. 10.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.											
Sjukdomsform den 31 December 1874.	Anstalt.																				
	Hernösands.		Upsala.		Stockholms.		Nyköpings.		Vadstena.		Wexjö.		Göteborgs.		Malmö.		Visby.		Summa befintlige sjuke den 31 Dec. 1873.		
	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	S:a.
Ursinne. <i>Mania</i>	9	14	17	27	40	41	9	9	26	44	25	31	23	25	2	5	7	7	158	203	361
Tungsinne. <i>Melancholia</i>	10	12	8	15	33	40	5	6	24	22	16	17	24	22	5	12	2	6	127	152	279
Vansinne. <i>Ecnosis</i>	4	3	16	4	20	7	2	1	23	26	23	9	7	6	39	31	1	—	135	87	222
Förryckthet. <i>Paranoia</i>	9	9	24	22	9	7	7	10	11	14	8	7	10	12	28	29	1	—	107	110	217
Svagsinnet. <i>Dementia</i>	35	23	6	8	1	6	5	4	51	37	16	24	6	6	13	5	—	—	133	113	246
Fånighet. <i>Idiotia</i>	1	2	1	1	2	—	4	4	16	32	4	—	3	7	4	1	1	—	36	47	83
Allmän förlamning. <i>Paralysis generalis</i>	1	—	1	1	5	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	1	10
Fallandesot. <i>Epilepsia</i>	5	2	3	—	3	1	3	—	15	8	3	2	5	2	2	—	2	1	41	16	57
Summa	74	65	76	78	113	102	36	34	167	183	95	90	78	80	93	83	14	14	746	729	1475

1. *Antalet sjuke.* Vid 1874 års början funnos, enligt § 1, å samtliga anstalter 1,414 sjuke; vid årets slut 1,475, således en tillökning af 61 sjuke. Enär enligt § 15 sjukplatsernas antal vid årets slut var 1,503, funnos 28 platser oupptagne, af hvilka flertalet tillhörde första betalningsklassen; de öfrige voro sådana, som tillfälligtvis stodo ledige för sjuke, som beviljats inträde, men ännu ej inställt sig.

2. *Sjukdomsformerna bland de vid 1874 års slut befintlige sjuke.* Förhållandet mellan antalet inom hvar och en af de särskilda sjukdomsformerna och hela antalet sjuke är:

Ursinne.	Tungsinne.	Vansinne.	Förryckthet.	Svagsinnet.	Fånighet.	Allmän förlamning.	Fallandesot.
24,47 %.	18,92 %.	15,05 %.	14,71 %.	16,68 %.	5,63 %.	0,68 %.	3,86 %.

Denna beräkning utvisar ett förhållande, som icke synnerligen afviker från det som egt rum under föregående år. Under 1873 tillhörde 23,34 % af alla befintlige *ursinne*, 18,67 % *tungsinne*; under 1872, respektive 23,58 % och 18,07 %; under 1871, respektive 21,99 % och 15,97 %; under 1870, 22,21 % och 16,52 %. Medeltalen för dessa fem åren blifva 23,12 % och 17,63 %, d. v. s. att de som lida af *ursinne*, utgöra nära en fjerdedel, de som lida af *tungsinne* omkring en sjettedel af samtliga sjuke.

3. *Lefnadsåldern.*

I 11:te—20 lefnadsåret.	21—30.	31—40.	41—50.	51—60.	61—70.	Öfver 70 år.
1,22 %.	15,80 %.	28,07 %.	26,44 %.	18,44 %.	6,91 %.	3,12 %.

9.

behandlingen den 31 December 1874 *befintliga sjuke.*

12.		13.		14.		15.		16.		17.		18.		19.		20.		21.		22.		23.		24.		25.		26.		27.		28.		29.		30.		31.		32.		
Lefnadsålder.												Vistelsetid inom anstalt.										Sjukdomens bestånd före intagningen.																				
11:te-20:de lefnadsåret.												Under 1 år.		1-2.		2-3.		3-4.		4-5.		Öfver 5 år.		Under 3 månader.		3-12 månader.		1-2 år.		2-3.		3-4.		4-5.		Öfver 5 år.		Okända.				
m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	
5	4	39	42	43	59	31	34	31	34	6	23	3	7	51	52	21	31	18	23	7	19	8	11	53	67	36	55	34	30	22	18	13	14	5	9	5	5	32	57	11	15	
2	1	24	25	37	40	37	43	20	31	6	10	1	2	38	56	22	24	18	21	9	14	10	10	30	27	19	32	38	57	18	27	15	9	7	2	8	8	18	15	4	2	
—	—	20	5	56	23	34	27	18	20	6	9	1	3	15	21	13	9	15	9	14	3	6	4	72	41	6	4	21	16	17	19	16	11	11	2	11	8	35	21	18	6	
—	—	1	11	6	31	24	34	31	19	25	9	13	3	10	2	10	7	13	8	7	2	1	5	8	83	71	4	5	18	17	14	14	9	11	5	5	8	3	39	42	20	13
—	—	19	8	44	29	43	37	14	27	8	5	5	7	10	4	8	6	4	5	8	4	8	6	95	88	2	2	10	12	7	9	16	9	5	6	11	6	63	52	19	17	
2	1	9	3	7	7	8	13	9	16	1	4	—	3	3	3	1	—	—	1	3	—	1	1	28	42	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	34	43	2	3
—	—	1	—	2	—	4	—	2	1	—	—	—	—	4	—	2	—	1	1	1	—	—	—	1	—	1	—	4	—	—	3	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	
—	—	2	16	5	7	5	10	4	5	—	2	—	1	—	8	3	1	—	5	1	—	1	2	1	25	10	1	—	—	1	—	3	—	2	—	1	—	32	14	1	2	
9	9	139	94	227	187	201	189	118	154	38	64	14	32	131	149	75	83	69	68	44	42	40	41	387	346	69	98	115	132	79	87	75	54	36	24	44	31	253	245	75	58	

Högsta antalet finnes under decennierna 31—40 och 41—50, utgörande 54,51 % af samtliga; omkring tre fjerdedelar innehade åldern före 50:de året, omkring en fjerdedel efter detta år. — Bland dem, som lida af *ursinne*, hade 102 åldern mellan 31—40, 81 mellan 21—30 och 65 mellan 41—50 och 51—60. Högsta antalet med *tungsinne* förekommer inom decennierna 31—40 och 41—50, nemligen 77 i det förra och 80 i det sednare. Såväl med *ursinne* som med *tungsinne* är kvinnornas antal högre än männernas; af de med *ursinne* befintliga äro 43,77 % män, 56,23 % kvinnor; af de med *tungsinne* 45,52 % män, 54,48 % kvinnor. Under de flesta åldersdecennierna är kvinnornas antal med *ursinne* högre än männernas; största skillnaden är inom decenniet 61—70. Med *tungsinne* är största skillnaden mellan könen inom decenniet 51—60.

4. *Vistelsetid inom anstalt.*

Under 1 år.	Mellan 1-2 år.	2-3.	3-4.	4-5.	Öfver 5 år.
18,98 %.	10,72 %.	9,29 %.	5,83 %.	5,49 %.	49,69 %.

Något mindre än hälften af alla sjuke hade vistats inom anstalt öfver fem år; och omkring en femtedel ett år från intagningen. Förhållandet under 1873, 1872 och 1871 var härmed nära öfverensstämmande. De inom ett års vistelsetid med *ursinne* uppförde utgöra 28,53 % af alla med *ursinne* befintliga; de med *tungsinne* 33,69 %. Öfver fem års vistelsetid hade med förra sjukdomsformen 33,24 % af samtliga; med den sednare 20,43 %. Det vill således synas som *ursinnet* oftare öfvergår i kronisk form än *tungsinnet*. Motsvarande tal för 1873 var för *ursinne* med vistelsetid inom ett år 29,69 %, med vistelsetid öfver fem år 36,36 %; för *tungsinne* 32,57 % och 22,72 %.

5. *Sjukdomens bestånd före intagningen.* Bland de 1475 sjuke har förhållandet i detta hänseende kunnat bestämmas för 1342 d. v. s. 90,98 %. De sålunda bestämda fallen förhålla sig som följer:

Under 3 månader.	3-12. månader.	1-2 år.	2-3.	3-4.	4-5.	Öfver 5 år.
12,44 %	18,41 %	12,37 %	9,61 %	4,47 %	5,59 %	37,11 %

Endast omkring hvar åttonde sjuk har blifvit intagen någon af anstalterna inom tre månader från sjukdomens utbrott; mer än en tredjedel af hela sjukantalet hafva ej blifvit till vård intagne, förrän sjukdomen redan fortfarit öfver fem år. Inom första året har nära en tredjedel blifvit intagen. — Med *ursinne* hafva inom tre månader från sjukdomens utbrott 25,21 % af samtliga härmed sjuke blifvit intagne; med *tungsinne* 18,28 %; inom första året med förra formen 42,93 %; med den sednare 52,33 %. — Enahanda förhållande, som för föregående åren blifvit anmärkt, att nemligen inträde till vård & anstalt som regel sökes tidigare för qvinnor än för män, har äfven under redovisningsåret egt rum. Sälunda hafva af samtliga män 27,42 % blifvit intagne inom första året från sjukdomens utbrott, af qvinnor 34,28 %. Härmed öfverensstämmande förhållande eger ock rum för sjukdomsformerna *ursinne* och *tungsinne*.

§ 10.

Öfversigt öfver de sjukas *fördelning* inom samtliga anstalter för sinnessjukas behandling den 31 December 1874.
Tab. 11.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.																				
Med hänsyn till afgift.							Med hänsyn till symptomernas beskaffenhet.																											
							S n y g g e.				O s n y g g e.																							
Betalande i första klass.		Betalande i andra klass.		Betalande i tredje klass.		Utan afgift.	Summa befärlige sjuke.		Af dessa voro tilläade för brottlig handling.		Lugne.		Orolige.		Väldsamme.		Summa.		Lugne.		Orolige.		Väldsamme.		Summa.									
m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	s:a.	m.	qv.	s:a.	m.	qv.	s:a.	m.	qv.	s:a.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	s:a.						
Hernösands.....	2	2	7	4	55	58	10	1	74	65	139	6	—	43	28	71	11	17	28	4	1	5	58	46	104	8	8	5	9	3	2	16	19	35
Upsala.....	—	—	18	13	45	60	13	5	76	78	154	11	2	48	37	85	18	26	44	—	1	1	66	64	130	6	—	4	11	—	3	10	14	24
Stockholms.....	9	7	33	16	71	79	—	—	113	102	215	13	—	35	31	66	50	41	91	8	7	15	93	79	172	1	4	12	12	7	7	20	23	43
Nyköpings.....	—	—	3	1	33	29	—	4	36	34	70	1	—	16	11	27	14	14	28	3	1	4	33	26	59	—	3	3	4	—	1	3	8	11
Wadstena.....	11	11	27	24	114	131	15	17	167	183	350	8	3	86	90	176	40	46	86	4	2	6	130	138	268	11	15	15	19	11	11	37	45	82
Wexjö.....	7	5	10	11	58	65	20	9	95	90	185	12	6	70	57	127	1	7	8	—	—	—	71	64	135	16	15	2	5	6	6	24	26	50
Göteborgs.....	—	—	18	16	59	63	1	1	78	80	158	6	1	58	43	101	9	18	27	2	2	4	69	63	132	7	10	1	5	1	2	9	17	26
Malmö.....	—	—	22	13	63	66	8	4	93	83	176	14	5	26	40	66	62	33	95	2	1	3	90	74	164	—	—	3	7	—	2	3	9	12
Wisby.....	—	—	—	—	12	12	2	2	14	14	28	1	—	7	7	14	6	6	12	—	1	1	13	14	27	—	—	1	—	—	—	1	—	1
Summa	29	25	138	98	510	563	69	43	746	729	1475	72	17	389	344	733	211	208	419	23	16	39	623	568	1191	49	55	46	72	28	34	123	161	284

1. *Med hänsyn till afgift. a) Betalande i första klass.* Omsättningen bland de sjuke inom denna klass har varit följande:

1.	2.		3.		4.		5.		6.	
	Qvarliggande från 1873.		Intagne under 1874.		Summa vårdade.		Afförde under 1874.		Qvarliggande till 1875.	
	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.
Hernösands	2	—	1	2	3	2	1	—	2	2
Stockholms	8	8	7	4	15	12	6	5	9	7
Wadstena	9	11	10	3	19	14	8	3	11	11
Wexiö	6	7	2	6	8	13	1	8	7	5
Summa	25	26	20	15	45	41	16	16	29	25

De 86 hithörande vårdade utgöra 4,73 % af alla vårdade; de 35 intagne 8,68 % af alla intagne; de 32 afförde 9,36 % af alla afförde. Under 1873 vårdades inom denna klass 73. De qvarliggandes antal från 1872 till 1873 var 46; från 1873 till 1874, 51; vid förra tillfället 3,37 % af alla befintlige, vid det sednare 3,44 %. — *b) Betalande i andra klass.* Dessa voro vid 1874 års slut 236, d. ä. 16 % af alla då befintlige; motsvarande tal vid 1873 års slut utgjorde 14 %. — *c) Betalande i tredje klass.* Hit höra 1,073 d. ä. 72,75 % af alla vid årets slut befintlige. Motsvarande tal vid 1873 års slut voro 1,043 och 73,76 %. — *d) Vårdade utan afgift* voro vid årets slut 112, d. ä. 7,59 % af alla befintlige. — *e) Tilltalade eller dömda för brottslig handling, s. k. kriminalpatienter.* Antalet af dessa var vid årets slut 89; 72 män och 17 kvinnor; 6,03 % af alla befintlige; 9,65 % af befintlige män; 2,33 % af befintliga kvinnor. — Vid 1873 års slut funnos 87 kriminalpatienter. Inom de särskilda anstalterna var förhållandet mellan kriminalpatienterna och öfrige sjuke vid 1874 års slut följande:

Hernösands.	Upsala.	Stockholms.	Nyköpings	Wadstena.	Wexiö.	Göteborgs.	Malmö.	Wisby.
4,32 %.	8,44 %.	6,05 %.	1,43 %.	3,14 %.	9,73 %.	4,43 %.	10,79 %.	3,57 %.

Liksom under föregående år har Malmö det högsta relativa antalet kriminalpatienter; dernäst står Wexiö; det lägsta förekommer å Nyköpings. — Af hela antalet befintlige vid redovisningsårets slut är omkring hvar sextonde af de sjuke en kriminalpatient, omkring hvar tionde bland män, hvar fyrtiondetredje bland kvinnor. Af de 89 kriminalpatienterna hafva följande brottsliga handlingar blifvit begångna:

Mord å föräldrar.....	2	Försök till våldtäkt.....	1
Barnamord	6	Stöld	15
Mord å främmande person	22	Mordbrand	19
Dråp	2	Rån	1
Mordförsök	2	Förfalskning.....	1
Öfvervåld å föräldrar	4	Sedulutprängling	1
Våld å främmande person	12	Förgiftningsförsök	1
			89

Af hithörande hafva under redovisningsåret 7 blifvit afförde, 9 intagne; under 1873 affördes 10, intogos 9

1. *Med hänsyn till symptomernas beskaffenhet. a) Snygge och osnygge.* Af hela antalet sjuke vid årets slut tillhörde 80,75 % de snygge, 19,25 % de osnygge. Motsvarande tal för 1873 voro 71,35 % och 28,65 %. — Bland männen voro 83,51 % snygge, 16,49 % osnygge; bland kvinnorna 77,91 % snygga, 22,09 % osnygga. Å de särskilda anstalterna är förhållandet mellan dessa kategorier ganska olika: så har Wisby endast 1 osnygg, Stockholms 20,00 %, Wadstena 23,43 %, Hernösands 25,19 % och Göteborgs 27,03 %. — *b) Lugne, orolige, våldsamme.* Af de vid årets slut befintliga voro 56,74 % lugne, 36,41 % orolige, 6,85 % våldsamme. Motsvarande tal för 1872 voro 49,93 %, 41,80 %,

Öfversigt öfver å samtliga anstalter för sinnessjukes behandling den 31

Tab. 12.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.														
Sjukdomsform vid intagningen.	Födelse																											
	Norrbottens Län.	Westerbottens Län.	Jämtlands Län.	Wester-Norrlands Län.	Göteborgs Län.	Kopparbergs Län.	Vernlands Län.	Örebro Län.	Westerås Län.	Upplands Län.	Stockholms Län.	Stockholms Stad.	Nyköpings Län.	Göteborgs och Bohus Län.														
	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.										
Ursinne. <i>Mania</i>	2	6	4	6	4	3	5	9	7	7	7	9	8	9	17	18	6	8	7	13	9	18	8	14	10	13	13	14
Tungsinne. <i>Melancholia</i>	6	—	1	3	1	—	12	14	1	6	2	5	9	5	7	3	7	7	2	7	13	10	4	13	8	10	10	10
Vansinne. <i>Ecnia</i>	—	—	—	—	—	—	3	1	4	1	6	2	4	4	2	5	4	1	7	1	4	5	6	3	3	—	6	3
Förryckthet. <i>Paranoia</i>	1	1	—	3	—	—	4	1	7	4	10	8	1	1	2	1	3	2	5	9	4	1	5	2	6	10	7	8
Svagsinnet. <i>Dementia</i>	2	—	5	—	3	1	4	3	1	1	4	4	9	4	10	5	—	2	3	2	—	2	1	5	2	1	5	2
Fånighet. <i>Idiotia</i>	—	—	—	1	1	—	—	2	—	—	2	—	1	2	1	3	2	—	—	—	—	—	—	—	4	4	2	5
Allmän förlamning. <i>Paralysis generalis</i>	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	1	—
Fallandesot. <i>Epilepsia</i>	—	—	2	—	1	—	1	2	1	—	1	—	1	—	3	1	2	—	1	1	1	1	—	1	2	—	3	2
Okänd	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	—	—
Summa	11	7	12	13	10	4	30	32	21	19	33	28	33	25	42	36	24	20	25	34	32	37	26	38	38	43	46	44

1. *Födelseort.* Uti berättelsen för år 1871 finnes intagen en tabellarisk öfversigt rörande procentförhållandet mellan antalet sinnessjuka inom hvarje län och antalet af dem, som vårdas inom allmän anstalt och torde för detta år endast en hänvisning till samma öfversigt vara erforderlig.

Vid jämförelse mellan totalantalet sinnessjuka för hela riket och antalet vårdade inom samtliga anstalter vid 1874 års slut finnes, att 16,42 % d. ä. omkring hvar sjetta af befintliga sinnessjuka vårdas å de allmänna anstalterna. Detta förhållande är mindre fördelaktigt, enär i flera af Europas stater hvar fjerde, ja till och med hvarannan sinnessjuk erhåller plats å allmän anstalt.

2. *Boningsort vid insjuknandet.* Af samtliga vid 1874 års slut inom anstalterna befintliga sjuke voro vid insjuknandet 71,46 % boende på landsbygd, 28,54 % i stad. — Motsvarande tal för 1873 voro 70,29 %, 29,71 %. Af vårdade från landsbygd voro 52,47 % män, 47,53 % kvinnor; från stad 45,84 % af de förre, 54,16 % af de sednare; förhållandet således omvänt inom de båda boningsorterna. — Jemföres folkmängden på landsbygden och i städerna — enligt Statistiska byråns uppgifter för den 31 December 1874 — med antalet sinnessjuka från landsbygd och från stad, befintliga inom anstalterna den 31 December 1874. finnes, att *en* sinnessjuk på 3549 innevånare då vårdades från landsbygd, *en* på 1425 från stad. — Motsvarande tal för 1873 voro 3736 och 1389.

8,27 %. Vid 1874 års slut var sålunda en af 14 sjuke våldsamma; vid 1873 års slut en af 12. Förhållandet mellan våldsamma sjuke och öfrige har inom de särskilda anstalterna varit följande:

Hernösands.	Upsala.	Stockholms.	Nyköpings.	Wadstena.	Wexjö.	Göteborgs.	Malmö.	Wisby.
7,19 %.	2,60 %.	13,49 %.	7,14 %.	8,00 %.	6,49 %.	4,43 %.	2,84 %.	3,57 %.

11

December 1874 befintliges *lefnadsålder, boningsort och civilstånd.*

16.		17.		18.		19.		20.		21.		22.		23.		24.		25.		26.		27.		28.		29.		30.		31.		32.		33.		34.	
s — e — o — r — t.																								Boningsort.				Civilstånd.									
																								Land.		Stad.		Gifte.				Ogifte.		Enkling.		Enka.	
																												Med barn.		Utan barn.				Med barn.		Utan barn.	
m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.
10	11	5	11	13	21	11	18	4	3	15	11	3	3	3	8	1	3	3	2	3	4	—	—	130	165	48	77	42	64	6	8	121	139	6	3	26	5
9	10	7	2	13	18	2	9	4	7	9	5	2	4	1	1	1	5	7	8	1	8	—	—	100	117	39	53	39	46	7	9	88	95	4	1	16	4
6	—	4	3	10	10	7	3	6	3	9	4	2	2	8	2	7	3	27	26	1	—	2	—	95	48	43	34	24	26	6	3	102	44	5	1	7	2
5	5	4	3	1	7	5	3	2	—	3	2	—	—	2	1	8	8	17	20	—	1	2	2	76	71	28	32	12	27	2	3	88	63	2	—	10	—
3	2	5	1	8	4	9	7	4	6	8	11	1	2	3	3	4	—	6	4	—	—	—	1	85	53	15	20	14	11	3	1	83	55	—	—	4	2
5	4	—	5	6	7	1	1	3	1	2	—	—	—	—	—	—	—	3	1	1	—	—	—	28	32	7	6	—	1	—	—	35	37	—	—	—	—
—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2	1	7	—	4	1	—	—	5	—	—	—	—	—
4	—	2	—	9	3	2	2	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—	2	—	1	1	—	—	35	11	6	5	3	1	—	—	36	15	1	1	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	—	1	—	1	—	—	2	2	—	—	1	—
42	32	27	25	62	70	37	43	24	21	47	34	8	12	17	15	21	19	66	61	7	14	5	3	553	501	193	228	138	178	24	24	560	450	18	6	64	13

3. *Civilstånd.* Af de vid 1874 års slut befintlige sjuke voro: 24,68 % gifte, 68,47 % ogifte, 1,63 % enklingar, 5,22 % enkor. — Motsvarande tal för 1873 voro: 23,76 %, 69,17 %, 1,56 %, 5,51 %. — Af de gifte voro 44,51 % män, 55,49 % kvinnor; af de ogifte, 55,45 % män, 44,55 % kvinnor.

§ 13.

Uppgift på *antagliga orsaker*, under hvilkas inflytande sinnessjukdom uppkommit bland å samtliga anstalter för sinnessjukes behandling under år 1874 vårdade och tillfrisknade.

Tab. 14.

1.	2.		3.		4.			5.		6.		7.		8.		
	Vårdade.							Tillfrisknade.								
	Från före- gående år överliggande.		Inlagne under året.		Summa vårdade.			Ursinne.		Tungsinne.		Vansinne.		Summa tillfrisknade.		
	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	s:a.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	s:a.
A. Moraliska orsaker:																
Religionsgrubbel, samvetsförebärrelser	40	47	8	29	48	76	124	1	4	3	6	—	—	4	10	14
Kärleksgrubbel, svartsjuka	26	54	7	15	33	69	102	—	5	1	2	—	—	1	7	8
Husliga bekymmer	26	46	8	20	34	66	100	3	1	1	2	—	2	4	5	9
Olyckor och motgångar	8	6	7	1	15	7	22	1	—	2	—	—	—	3	—	3
Säråd egenkärlek	11	11	2	3	13	14	27	—	—	—	1	—	—	—	1	1
Häftiga sinnesrörelser	9	16	4	4	13	20	33	1	3	1	1	—	1	2	5	7
Vanvårdad uppfostran	5	6	2	1	7	7	14	1	—	—	1	—	—	1	1	2
Fängeselif, enkelt	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
D:o i cell	2	1	1	—	3	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hemlängtan	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pauperism	1	4	—	5	1	9	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	129	191	40	78	169	269	438	7	13	8	13	—	3	15	29	44
	320		118					20		21						
B. Intellektuella orsaker:																
Öfveransträngning i studier och själsarbete	5	—	4	1	9	1	10	—	—	—	—	1	—	1	—	1
C. Sensuella orsaker:																
Onani	35	4	11	2	46	6	52	1	—	—	—	—	—	1	—	1
Missbruk af spritdrycker	53	7	24	1	77	8	85	10	1	1	—	1	—	12	1	13
Oordentligt lefnadssätt i flera riktningar	4	1	3	1	7	2	9	—	1	—	—	—	—	—	1	1
D. Förutgångna sjukdomar, organiska sjukdomar:																
Hjerninflammation, slaganfall	12	15	2	—	14	15	29	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Organiskt hjernlidande	7	4	—	—	7	4	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Missbildning af hufvudskål och hjerna	4	8	—	—	4	8	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fallandesot	10	9	6	3	16	12	28	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Konvulsioner, hysteri	4	5	—	2	4	7	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Febrar	15	11	5	4	20	15	35	—	2	—	—	1	—	1	2	3
Bleksot, blodbrist	2	6	—	3	2	9	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Engelska sjukan	1	2	—	—	1	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Venerisk sjukdom	5	4	4	1	9	5	14	1	—	—	—	—	—	1	—	1
Menstruationsrubbningsar	—	4	—	1	—	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lifmodersjukdom	—	3	—	2	—	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hafvandeskap, barnsäng och dess följder	—	27	—	13	—	40	40	—	3	—	1	—	—	—	4	4
Kroniskt lidande i matsmältningsorganerna	2	—	1	—	3	—	3	1	—	—	—	—	—	1	—	1
Kronisk hudsjukdom	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Koloxidförgiftning	—	1	—	—	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	1	1

1.	2.		3.		4.			5.		6.		7.		8.		
	Vårdade.							Tillfrisknade.								
	Från föregående år kvarliggande.		Intagne under året.		Summa vårdade.			Ursinne.		Tungsinne.		Vaninne.		Summa tillfrisknade.		
	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	s.a.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	s.a.
E. Yttre orsaker:																
Skador på hufvudet.....	19	5	5	3	24	8	32	1	1	—	1	—	—	1	2	3
D:o å öfriga kroppsdelar	—	3	2	—	2	3	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—
F. Ärfeligt anlag:																
1. Direkt: a) från fäderne	52	45	20	17	72	62	134	5	4	2	3	—	—	7	7	14
b) från möderne	71	64	18	21	89	85	174	6	5	3	2	—	—	9	7	16
c) från fäderne och möderne	13	7	3	2	16	9	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2. Collateralt: från bröder och systrar.....	14	13	3	10	17	23	40	1	2	1	—	1	—	3	2	5
3. Blandadt: a) från fäderne och derjemte collateralt.....	12	7	—	—	12	7	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—
b) från möderne » » »	19	16	1	1	20	17	37	2	1	—	—	—	—	2	1	3
c) från fäderne och möderne samt derjemte collateralt	4	4	—	—	4	4	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	185	156	45	51	230	207	437	14	12	6	5	1	—	21	17	38
G. Okända orsaker	229	227	36	48	265	275	540	5	8	9	9	2	2	16	19	35
Summa	721	693	188	215	909	908	1817	40	41	24	30	6	5	70	76	146

Bland alla under redovisningsåret *vårdade* hafva sjukdomsorsakerna antagligen kunnat utrönas för 1277, d. ä. för 70,28 %; bland de *intagne* för 79,16 %. Motsvarande tal för 1873 voro 67,77 % och 73,52 %.

Nedanstående beräkningar äro alla hänfödda till de med kända sjukdomsorsaker såväl vårdade som intagne. Antalet vårdade blir härigenom 1277; antalet intagne 319.

A. *Moraliska orsaker.* Under denna rubrik äro uppförde 438, af hvilka 118 blifvit under året intagne, d. ä. 34,30 % af nyssnämnda antal vårdade; 36,99 % af antalet intagne. Vårdade män utgöra 38,58 %, vårdade kvinnor 61,42 % af hela antalet under denna rubrik vårdade. Såsom under flera föregående år blifvit anmärkt, synes kvinnan vara vida oftare än mannen underkastad sinnesrubbing i följd af någon moralisk inflytelse. Bland de här under uppförda specificerade orsakliga momenterna äro följande mera anmärkningsvärda. a) *Religionsgrubbel*, m. m. Af de 124 vårdade hafva 37 blifvit under året intagne. Under 1873 vårdades 121, af hvilka 43 intagne. Af de till denna kategori hörande äro 38,71 % män, 61,29 % kvinnor. Af de 124 vårdade hafva 14 tillfrisknat, således 11,29 % eller *en* tillfrisknad på ungefär 9 vårdade. — b) *Kärleksgrubbel* m. m. Af 102 vårdade voro 32,35 % män, 67,65 % kvinnor; 8 hafva tillfrisknat, d. ä. 7,83 % eller *en* af 13. — c) *Husliga bekymmer*. Af 100 vårdade voro 34,00 % män, 66,00 % kvinnor; 9 tillfrisknade, d. ä. 9,00 % eller *en* på 11. — Af alla under moraliska orsaker uppförde utskrefvos såsom tillfrisknade 44, d. ä. 10,04 %; för män 8,87 %, för kvinnor 10,78 %.

C. Bland *de sensuella orsakerna* anföres endast *missbruk af spritdrycker*. Sjukdomsfallen af denna orsak synas fortfarande vara talrika. Under år 1871 vårdades hithörande 67; under 1872, 58; under 1873, 75; under redovisningsåret 85, 77 män och 8 kvinnor; 11,96 % af vårdade män, 1,26 % af vårdade kvinnor. Af de 85 vårdade tillfrisknade 13, d. ä. *en* af 7.

F. *Ärfeligt anlag.* De under denna rubrik uppförda fallen uppgå till 437; 230 af manligt, 207 af qvinligt kön; 34,22 % af dem med kända sjukdomsorsaker vårdade. — Hithörande under året intagne — 96 — 30,09 % af

de med kända sjukdomsorsaker intagne; således inemot en tredjedel. — Sjukdomsfallen med ärftligt anlag, hvilka under sednaste decennium år för år varit i tilltagande, men som under 1873 visade en minskning, hafva under redovisningsåret åter förekommit i högre antal, 437 vårdade, 96 intagne, mot 399 vårdade, 78 intagne under år 1873. Till lättare öfversigt af förhållandet mellan antalet vårdade och intagne inom hvarje af de å tabellen upptagna olika kategorier af ärftligt anlag meddelas följande:

Direkt ärftligt anlag.						Collateralt.		Blandadt.					
a).		b).		c).				a).		b).		c).	
Vårdade.	Intagne.	Vårdade.	Intagne.	Vårdade.	Intagne.	Vårdade.	Intagne.	Vårdade.	Intagne.	Vårdade.	Intagne.	Vårdade.	Intagne.
30,66 %	38,54 %	39,82 %	40,62 %	5,72 %	5,21 %	9,15 %	13,54 %	4,35 %	0,00 %	8,47 %	2,09 %	1,83 %	0,00 %

Af de vårdade tillhöra 76,20 % det direkta ärftliga anlaget; 9,15 % det collateralala; 14,65 % det blandade. Af de intagne komma 84,37 % under första kategorien; 13,54 % under den andra och 2,09 % under den tredje. Således tillhöra mera än tre fjerdedelar af de vårdade och mera än fyra femtedelar af de intagne det direkt ärftliga anlaget. Af de under direkt anlag uppförde, 333, hafva 40,24 % haft arvet från fäderne, 52,25 % från möderne samt 7,51 % från både fäderne och möderne. Vål synes arf från fäderne inverka något öfvervägande på den manliga afkomman, dock ej betydligare än att, bland dem under denna kategori hörande, 53,73 % äro af manligt, 46,27 % af qvinligt kön. Arf från möderne synes inverka lika på båda könen; arf deremot från både fäderne och möderne synes orsaka ett öfvervägande inflytande på den manliga afkomman. — Under det collateralala arvet finnas 17 män och 23 kvinnor; under kategorien af blandadt arf äro 36 män och 28 kvinnor uppförda. — Af alla med ärftligt anlag vårdade hafva 38 tillfrisknat, d. ä. 8,69 %. Förhållandet mellan antalet vårdade och antalet tillfrisknade inom de särskilda kategorierna är följande:

T i l l f r i s k n a d e.						
Direkt ärftligt anlag.			Collateralt.	Blandadt.		
a)	b).	c).		a).	b).	c).
10,45 %	9,19 %	0,00 %	12,50 %	0,00 %	8,11 %	0,00 %

Den högsta tillfriskningsprocenten har under detta år förekommit bland vårdade med *collateralt* ärftligt anlag; dernäst med 1 % skilnad för direkt ärftligt anlag från *fäderne* och arf från *möderne* samt blandadt anlag från *möderne*. Med direkt anlag från *fäderne och möderne*, blandadt anlag från *fäderne* samt från *fäderne och möderne* har ingen tillfrisknat. Under år 1873 var tillfriskningsprocenten bland ifrågavarande sjuke 5,76 %; under redovisningsåret, såsom ofvan är angifvet, 8,69 %.

§ 14.

Uppgift på *tillfälliga sjukdomar* bland å samtliga anstalter för sinnessjukes behandling under år 1874 vårdade.

Tab. 15.

1. Sjukdomar.	2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. A n s t a l t.										11. Summa.											
	Herrnäsands.		Upsala.		Stockholms.		Nyköpings.		Wadstena.		Wexjö.		Göteborgs.		Malmö.		Wisby.		Summa.			
	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	s.a.	
Ålderdomsaftyning							1													1	—	1
Varfeber													1								1	1
Frossa			1	7	1					1	1									3	8	11
Venerisk sjukdom							1													1	—	1
Tuberkelsjukdom		1					1		1											1	2	3
Kräftsjukdom					2				1												3	3
Bleksot			2	11									4							2	15	17
Hjernslagfluss								2	1			1	2							3	3	6
Hjernkongestion och inflammation	2				1					1		4			1	1	1			9	2	11
Organisk hjernsjukdom								3												3	—	3
Danssjuka												2								2	—	2
Ögonsjukdom	2		1				1				4					1				4	5	9
Öronsjukdom	1	1	3										1							4	2	6
Organisk hjertsjukdom													1							—	1	1
Blodådersvulst						1														—	1	1
Strupsvulst						1														—	1	1
Akut inflammation i lungsäck	1												1							1	1	2
Akut och kronisk katarrh i luftrören			2	2	4	1		1	2	5		1								10	8	18
Lunginflammation	1	1	1	5	2	5	4	2	4	3		1	4	3	2	5				18	25	43
Halsfluss	2				1															2	1	3
Abscess i pharynx													1							—	1	1
Akut mag- och tarmkatarrh	6	1	7	11						1		5	1		1					19	14	33
Magsår			1				1						1							1	2	3
Diarrhé			12	9	2	2	1	1	4	5										19	17	36
Kronisk magkatarrh	1	3				1		1	4	2	4	2	1							7	12	19
Kronisk tarminflammation			1		1		2	4	2		1				6	5				11	11	22
Tarmbräck					2			1				1	1							4	1	5
Ändtarmsfall							1						1	1						1	2	3
Inflammation i bukhinnan				2							1									—	3	3
Cirrhosis hepatis	1																			1	—	1
Gulsot															1					—	1	1
Njurinflammation	1																			1	—	1
Ägghvitesjukdom			1	3		1							1							1	5	6
Blåskatarrh				1																—	1	1
Lifmodersjukdom				1		1							2							—	4	4
Bröstböld				1																—	1	1

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.											
Sjukdomar.	A n s t a l t.									Summa.											
	Hernösands.	Upsala.	Stockholms.	Nyköpings.	Wadstena.	Wexiö.	Göteborgs.	Malmö.	Wisby.												
	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	S.a.								
Rheumatism.....	—	—	3	2	—	—	—	—	1	2	—	—	1	5	6	11					
Benbrott.....	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	3	4					
Ros.....	4	6	2	8	2	—	1	—	—	2	—	—	—	9	17	26					
Kronisk hudsjukdom.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	2					
Parasitisk d:o (skabb).....	—	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	2	4	—	1	8					
Stötar, friska sår.....	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	4	2	6					
Rötsår, liggsår.....	—	—	4	2	—	—	1	—	2	1	—	—	—	13	3	16					
Bulnad.....	4	2	4	3	—	5	—	—	1	3	—	—	2	6	6	1					
Karbunkel.....	—	—	1	5	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—					
Kylskada.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1					
Svulst (Lipoma).....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1					
Summa	28	18	46	73	10	25	10	8	26	27	11	13	34	35	15	20	2	3	182	222	404

Hela antalet tillfälliga somatiska sjukdomar utgör 404, d. ä. 22,23 % af alla vårdade; 20,02 % af vårdade män 24,45 % af vårdade kvinnor. Under 1873 var sjuklighetsprocenten bland de vårdade 22,28 %, under 1872 19,35 % Förhållandet inom de särskilda anstalterna emellan vårdade och tillfälligt sjuke är följande:

Hernösands.	Upsala.	Stockholms.	Nyköpings.	Wadstena.	Wexiö.	Göteborgs.	Malmö.	Wisby.
29,87 %.	55,61 %.	13,01 %.	18,56 %.	13,05 %.	11,37 %.	32,09 %.	16,05 %.	15,15 %.

Högsta antalet tillfälligt sjuke i förhållande till de vårdade har förekommit vid Upsala, Göteborgs och Hernösands. På förstnämnda anstalt inträffade 8 fall af frossor. För öfrigt tillhöra de talrikaste sjukdomsfallen rubrikerna lunginflammation, akut mag- och tarmkatarrh och diarrhé. Beträffande dödligheten bland de tillfälligt sjuke hänvisas till § 6, tab. 7. De flesta dödsfallen hafva inträffat till följd af lunginflammation och hjerninflammation. I den förra sjukdomen hafva nemligen 22, i den sednare 14 aflidit.

§ 15.

Öfversigt öfver antalet sjukplatser, underhållsdagar och medeltal sjuke för dag, äfvensom för kostnaden för utspisning och för läkemedel, samt totalkostnad för sjukvården, vid samtliga anstalter för sinnessjukes behandling under år 1874.

Tab. 16.

1.	2. Antal sjukplatser vid årets slut.	3. Antal underhållsdagar.	4. Medeltal sjuke för dag.	5.						6.						7.					
				Utspisningskostnad.						Läkemedelskostnad.						Totalkostnad för sjukvården.					
				Totalkostnad.		Medelkostnad för hvarje person för dag.		Medelkostnad för hvarje person för år.		Totalkostnad.		Medelkostnad för hvarje person för dag.		Medelkostnad för hvarje person för år.		Totalkostnad.		Medelkostnad för hvarje person för dag.		Medelkostnad för hvarje person för år.	
				Kr.	öre.	Kr.	öre.	Kr.	öre.	Kr.	öre.	Kr.	öre.	Kr.	öre.	Kr.	öre.	Kr.	öre.	Kr.	öre.
Hernösands.....	139	50055	137	26201	41	—	52,3	190	89	659	8	1	31	4	78	60220	83	1	20	438	00
Upsala	155	56251	154	21837	36	—	38,8	141	62	567	33	1	—	3	65	65357	68	1	16	423	40
Stockholms.....	224	77552	212	29543	41	—	38,0	138	70	1454	11	1	87	6	82	98340	54	1	26	459	90
Nyköpings	70	24779	68	9142	66	—	36,8	134	32	310	26	1	25	4	56	23734	90	—	95	346	75
Wadstena	360	123306	339	60520	87	—	49,0	178	85	584	90	—	47	1	72	109815	17	—	89	324	85
Weziö	190	66101	181	30291	67	—	45,8	167	17	680	24	1	2	3	72	68176	93	1	3	375	95
Göteborgs	160	56362	154	22179	38	—	39,3	143	44	1260	65	2	23	8	13	80060	85	1	42	518	30
Malmö	175	63150	173	30695	94	—	48,6	177	39	605	17	—	95	3	46	74116	87	1	17	427	5
Wisby	30	10050	27	5541	66	—	55,1	201	11	45	14	—	44	1	60	10923	94	1	8	394	20
Summa	1,503	527,606	1,445	235,954	36					6,166	88					590,747	71				

1. *Sjukplatsernas antal vid 1874 års slut.* Ofvan i § 1, mom. 1 har redogörelse blifvit lemnad rörande de befintliga sjukplatserna såväl vid början som vid slutet af redovisningsåret. Deraf framgår, att vid den förra tidpunkten funnos å samtliga anstalter 1481 platser, vid den sednare 1503, och att således under årets lopp tillkommit 22 platser, samtliga tillhörande andra och tredje betalningsklasserna. Af de sålunda befintliga platserna vid 1874 års slut voro 64 afsedda för första betalningsklassen, 1439 för de öfriga klasserna.

2. *Underhållsdagarnes antal under år 1874.* För alla vårdade uppgå underhållsdagarne till 527,606, hvadan medeltalet dagligen vårdade blir 1445. Under 1873 var detta medeltal 1395, under 1872 1309. Således hafva under redovisningsåret 50 flere blifvit dagligen vårdade än under 1873; 135 flere än under 1872. — Hvarje sjuk har i medeltal vistats inom anstalt 290 dagar; under 1873, 291 dagar; under 1872, 284 dagar.

3. *Utspisningskostnaden* utgör 235,954 kronor 36 öre. Fördelas denna summa på underhållsdagarne, erhålles medelkostnaden för utspisning för hvarje person för dag, nemligen 44,72 öre och för år 163 Kronor 23 öre. Under 1873 voro motsvarande tal: 41,81 öre och 152 Kronor 60 öre; under 1872, 39,47 öre och 144 Kronor 6 öre. — Vid alla anstalter sammanlagda uppgår mathållningskostnaden under 1874 för hvarje dag af året till 646 Kronor; under 1873 till 583 Kronor; under 1872 till 518 Kronor. — Vid de särskilda anstalterna är medeldagskostnaden för utspisningen, enligt tabellen, ganska olika. Högst är den vid Wisby, Hernösands och Malmö; lägst vid Nyköpings, Stockholms och Upsala. En betydlig skilnad i medeldagskostnaden vid Stockholms och Malmö anstalter förekommer äfven under redovisningsåret. Under år 1873 var denna vid Stockholms 36,1 öre, vid Malmö 50,4 öre; under 1874 å förra stället 38 öre, å det sednare 48,6 öre.

4. *Läkemedelskostnaden* uppgår vid samtliga anstalter till 6166 Kronor 88 öre. Fördelad på underhållslagarne blir kostnaden för läkemedel för hvarje person för dag 1,17 öre; den var under 1873, 1,01 öre.

5. *Totalkostnaden för hela sjukvården.* Denna uppgår till 590747 Kronor 71 öre*). Fördelad på underhållsdagarne erhålles såsom medelkostnad för hvarje vårdad *för dag* 1 Krona 12 öre, *för år* 408 Kronor. Motsvarande tal för 1873 voro 99,76 öre och 364 Kronor; under 1872, 94,73 öre och 345 Kronor. Medeltalet af utgifterna för sjukvården vid samtliga anstalter för hvarje dag af året 1874 är 1618 Kronor; under 1873 var den 1392 Kronor; under 1872, 1240 Kronor. Vid de särskilda anstalterna utfalla medeldagskostnaderna betydligt olika. De äro högst vid Göteborgs och Stockholms: vid den förra 30 öre högre än medeldagskostnaden för alla anstalter sammanlagda, vid den sednare 14 öre likaledes högre. Vid Wadstena är medeldagskostnaden lägst och understiger medeldagskostnaden i sin helhet med ej mindre än 23 öre; vid Nyköpings understiger den med 17 öre. Skillnaden mellan minimum och maximum — Wadstena och Göteborgs — är 53 öre. Den höga medeldagskostnaden vid Göteborgs hospital har sin förklaring hufvudsakligen uti en dyrbar utredning af anskaffade nya persedlar och inventarier.

§ 16.

Uppgift på vid samtliga anstalter för sinnessjukes behandling i och för den egentliga sjukvården anställda *tjenstemän och betjening.*

Tab. 17.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
	Öfenläkare.	Bistående läkare.	Uppsynsgeman.	Förenäunderska.	Sjukvaktare.	Sjukvakterska.	Medeltal sjuk-platser, dagligen brest om upptagna.	Medeltal sjuke för dag, för hvar och en af sjukbetjeningen.
Hernösands	1	1	1	1	6	7	137	10,53
Upsala	1	1	1	1	8	10	154	8,55
Stockholms	1	1	1	1	10	17	212	7,85
Nyköpings	1	—	1	1	2	3	68	13,60
Wadstena	1	1	2	2	12	19	338	10,90
Wexjö	1	1	1	1	8	7	181	12,06
Göteborgs	1	1	1	1	8	12	154	7,70
Malmö	1	1	1	1	8	6	173	12,35
Wisby	1	—	1	1	2	1	27	9,00
Summa	9	7	10	10	64	82	1444	10,28
	16		20		146			

Antalet af hithörande personal har under året blifvit ökad med 6 sjukvaktare, nemligen: 1 vid Hernösands, 3 vid Stockholms, 1 vid Göteborgs och 1 vid Wisby. Under 1873 blef ej antalet ökad, oaktadt medeltalet sjuke för dag uppgick till 1395, d. v. s. 86 flere än under 1872. Under redovisningsåret uppgick medeltalet sjuke för dag till 1445, d. v. s. 50 flere än under 1873.

Hvar och en af vaktbetjeningen har i medeltal haft att dagligen tillse 10,28 sjuke. Under 1873 var medeltalet 10,71.

Häri ingår icke kostnaden för byggnader och deras reparationer, icke eller för onera och utskylder.

Sammandrag öfver Allmänna Hospitals- och Barnhusfondens inkomster år 1874.

	Stats-anslag.		Jordeboks- och hem- mantals- räntor.		Krono- och kyrko- tionde.		Arrende- medel.		Privata donatio- ner.		Hyresme- del och tomtöre.		Kollekt- medel.		Års- afgifter.		Ersatt underhåll.		Arfamedel.		Ränta å lån.		Anmärk- nings- medel.		Bötes- medel.		Tillkom- men upp- börd.		Diverse inkom- ster.		Summa Kronor.		
	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	
Kongl. Serafimer-Ordens-Gillets kassa, efter afdrag af deruti ingående nybyggnadsmedel	233,245	26											79	1			18,000				5,269	90				119	25			200		256,913	42
Stockholms hospital															38,587	80	14,000		398		294	70							1,128	89	54,409	39	
Upsala "			86	42	6,779	20	4,584	32			1	35			18,979	40			11	22	53	93	20	23			242	22	968	41	31,726	70	
Nyköpings "	387	52	26	67	9,150	10	1,439	74	50						7,968	10					25	99					335	87	206	35	19,590	34	
Wadstena "			398	56	5,749	72	19,519	85							50,319	65			2,076	85							215	14	650	8	78,929	85	
Wexjö "			213	15	7,919	35	1,929	83							27,371	80			1,637	74	169	53	8				219	37	361	98	39,830	75	
Göteborgs "	750		428	92	2,621	37	5,667	83					50	28	21,529	63			1,921	64	64	89					120	94	168	75	33,324	25	
Malmö "	2,624	75	4,553	2	15,002	31	49,836	71	645	12	5	50			19,868	50					446	52					579	22	3,735	16	97,296	81	
Hernösands "	150						144	26					9		226	83					5	35							84	83	16,934	67	
Wisby "			2,040	84			8,028	43							2,568						105	53							497	22	13,240	2	
Westerås f. d. hospital.....			274	14	8,708	11	2,654	55				2	46														309	13			11,948	39	
Linköpings " "			20	32	5,084	49	9,884	56				8	91															171	26			15,248	54
Norrköpings " "			162	87	3,175	19	4,471	30																				106	2			7,915	38
Söderköpings " "			544	73	6,985	78	4,061	77				6	2															256	35			11,856	63
Falu " "	358	44	485	11	4,359	99	800																					153	20			6,156	74
Örebro " "	20				4,389	65	2,095	28																				196	3			6,700	96
Karlstads " "					675	54	248	62																				24	41			948	57
Skara " "	30		412	55	7,473	11	5,023	68																				255	72	5	60	13,205	66
Jönköpings " "			853	62	4,511	70	1,716	17																				145	25			7,226	74
Kalmar " "					1,390	12	585	80					7	61														45	2			2,098	55
Halmstads " "					498	69	873	47																				19	55			1,391	71
Gefle " "					372	70																						11	42			384	12
Malmö Barnhus					24,899	33																						875	95	35	73	25,811	1
Summa	237,565	97	10,500	92	119,746	45	123,571	17	695	12	114	24	433	73	203,507	28	32,000		6,050	80	6,430	99	28	23	119	25	4,282	7	8,043		753,089	22	

Stockholm af Kongl. Serafimer-Ordens-Gilletts Kammar-Kontor den 15 December 1875.

K. Stolpe.

Sammandrag öfver Allmänna Hospitals-

	A f s k r i f n i n g a r.											U t												
	Dispo- nerad ränta.	Grund- räntor å för arren- derade lä- genheter.		Remiss- lage.	Åter- lyftade patients- avgifter.		Förmin- skade fastighets- och in- ventari- värden.		Extra afskrif- ningar.		Summa.	Aföning.	Pensio- ner.		Underhåll.		Under- stöd för sjuk- vårdsan- stalterna.		Beklädnad och säng- kläder.					
		Kr.	ö.		Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.			Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.
Kongl. Serafimer-Ordens-Gilletts kassa, jemte Kamererarens expensmedelsräkning.....												8,920			64	2	7,700							
Stockholms hospital.....					1,591	66	5,724	15			7,315	81	20,286	200	39,371	33			7,049	24				
Uppsala ".....					1,079	15	3,464	86			4,544	1	23,935	21	325	21,875	49			4,243	96			
Nyköpings ".....					797	55	3,513	5			4,310	60	3,819	87		10,318	77			4,199	62			
Wadstena ".....	18			7	58	1,146	34	5,880	5		7,051	97	25,026	2	215	28	60,520	87			7,006	83		
Wexjö ".....						1,616	60	4,654	87		6,271	47	19,075	90		30,470	67				7,873	22		
Göteborgs ".....			261	67		1,587	12	5,635	5	273	95	7,757	79	26,626	93		22,663	70			575	56		
Malmö ".....			3,907	64		1,194	55	546	85	7	48	5,656	52	15,582	32	633	26	33,578	66	655	28	11,297	74	
Hernösands ".....						606	45	4,632	77			5,239	22	13,069	11		31,928	26			2,625	23		
Wisby ".....						77	50	728	30			805	80	3,092	37		5,541	66			838	35		
Westerås f. d. hospital.....										111	13	111	13											
Linköpings " ".....					17	36						17	36	740	35									
Norrköpings " ".....					9	51						9	51											
Söderköpings " ".....					14	48						14	48											
Falu " ".....												75												
Örebro " ".....											27	93	27	93	100									
Karlstads " ".....												75			101	3								
Skara " ".....					16						30	16	30	330										
Jönköpings " ".....					2	65						2	65	150			19	40						
Halmstads " ".....	241	17									82	241	99	50										
Malmö barnhus.....												175					18	52						
Redogörelsen för baranppfostringshjelp.....																								
Summa	259	17	4,169	31	67	58	9,696	92	34,779	95	421	61	49,394	54	161,129	8	1,373	54	256,472	38	8,355	28	45,709	6

Stockholm af Kongl. Serafimer-Ordens-Gilletts

och Barnhus-Fondens utgifter år 1874.

g i f t e r.

Medik- menter.	Ved och lyshållning	Begrafningskost- nader.	Byggnader och repa- rationer.	Inventariers inköp och underhåll.	Allmänna utskyffler.	Skrif- materialier.	Rese- kostnader.	Skiftes- kostnader.	Anmärk- ningspro- cent och bötesmedel.	Ränta å insatte kapitaler.	Diverse utgifter.	Upp- fostrings- hjälp för fattiga barn.	Summa.
Kr. ö.	Kr. ö.	Kr. ö.	Kr. ö.	Kr. ö.	Kr. ö.	Kr. ö.	Kr. ö.	Kr. ö.	Kr. ö.	Kr. ö.	Kr. ö.	Kr. ö.	Kr. ö.
	514 63		1,000 —			1,092 95	1,434 34		59 62	2,325 —	1,910 17		25,020 73
1,454 11	21,939 38	71 —	26,460 69	3,565 31	1,224 53	371 27					5,907 45		127,900 31
567 33	7,913 79	10 —	8,552 72	3,987 34	97 92	243 89	430 16				5,130 4		77,312 85
477 5	3,694 33	41 —	2,310 36	442 85	51 35						761 87		26,117 7
584 90	10,735 65	126 16	5,593 24	1,338 49	334 74	160 50	190 —				3,887 13		115,719 81
680 24	7,313 44	53 48	2,630 77	365 70	34 63	239 17					2,984 11		71,721 33
1,260 65	13,246 60	68 —	6,863 6	2,403 65	179 72	328 70					12,843 92		87,065 49
605 17	7,437 89	153 —	4,324 28	2,677 20	288 32	164 73	92 84				3,080 7		80,570 76
659 8	5,435 13	79 —	1,683 13	2,982 75	38 34	178 79					3,474 89		62,153 71
45 14	1,059 91	14 75	372 72	109 61	108 29		45 25	210 67			420 39		11,859 11
						15 —							15 —
			22 99		41 75	22 85					8 78		836 41
						10 —							85 —
													100 —
						4 73	45 —				1 30		227 6
											59 25		389 25
					15 53	10 —		136 51			22 92		354 36
						7 50							57 50
						12 50							206 2
												18,275 75	18,275 75
6,333 67	79,290 75	616 39	59,813 96	17,877 90	2,414 81	2,862 58	2,237 59	347 18	59 62	2,325 —	40,492 29	18,275 75	705,987 52

Kammar-Kontor den 15 December 1875.

K. Stolpe.

Bil. D.

Sammandrag af Allmänna Hospitals- och

Debet.

Balans från år 1873.

Uppbördsmäns öfverlevereringar	7,424,62.	
Skulder till diverse verk, fonder och personer	9,365,94.	16,790,56.

Afskrifningar.

Se Tab., Bil. C.		49,394,54.
-----------------------	--	------------

Utgifter.

Se Tab., Bil. C.		705,987,52.
-----------------------	--	-------------

Balans till år 1875.

Behållningar: Kontant	56,929,43.	
Diverse persedlar med värde	50,007,43.	
Spanmål med värde	158,10.	107,094,96.
Utlånade medel		427,9 .
Fordringar hos diverse verk, fonder och personer		57,376,70.
Utestående kronoskatter och andra fordringar i penningar eller persedelvärden.....		232,484,20.
Proprie balans		52,41.
Förskotter till redovisning eller ersättning		2,656,45.
Fastigheter med värde		2,158,710,72.
Inventarier » »		376,858,89.
		<u>2,935,661,42.</u>
		Summa Kronor 3,707,834,04.

Stockholm af Kongl. Serafimer-Ordens-Gilletts

Barnhus-Fondens Kapitalräkning för år 1874.

	Kredit.
<i>Balans från år 1873.</i>	
Behållningar: Kontant.....	38,594,42.
Diverse persedlar med värde	48,039,40.
Spanmål med värde	<u>158,10.</u>
	86,791,92.
Utlånta medel	427,9.
Fordringar hos diverse verk, fonder och personer	51,660,19.
Utestående kronoskatter och andra fordringar i penningar eller persedelvärden.....	206,066,72.
Proprie balans	52,41.
Förskotter till redovisning eller ersättning	3,007,44.
Förskott å det vid 1872 års riksdag anvisade anslag till anläggning af nya och utvidgning af redan befintliga hospital	4,610,44.
Fastigheter med värde	2,152,030,36.
Inventarier » »	<u>350,640,18.</u>
	2,855,286,75.
<i>Inkomster.</i>	
Se Tab., Bil. B.	753,089,22.
Tillökade fastighets- och inventariévärden.....	66,517,10.
<i>Balans till år 1875.</i>	
Uppbördsmäns öfverlevereringar.....	17,319,63.
Skulder till diverse verk, fonder och personer	<u>15,621,34.</u>
	32,940,97.
	<u>Summa Kronor 3,707,834,04.</u>

Kammar-Kontor den 15 December 1875.

K. Stolpe.

